लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

रत्ननगर नगरपालिका, चितवन

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

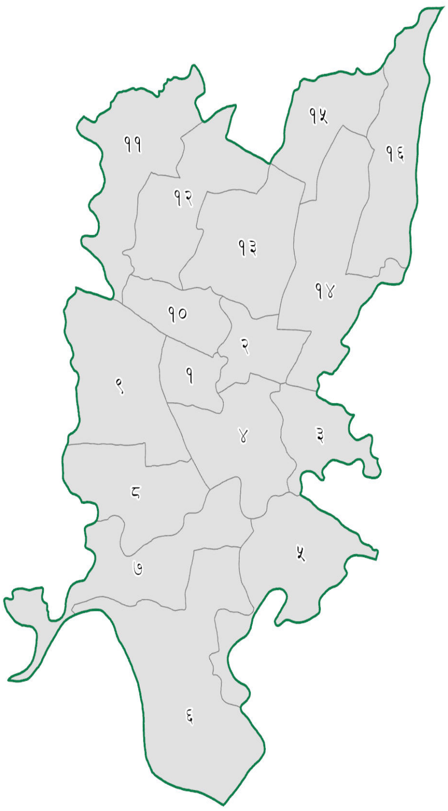

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

रत्ननगर नगरपालिका, चितवन

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि

(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य

(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता

(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८२ वैशाख

महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
बागमती प्रदेश लेखापरीक्षण निर्देशनालय
काठमाडौं

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-७

च.न.:FAR/2080-81/LOC/286

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री प्रमुखज्यू,

रत्ननगर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,

चितवन।

कैफियतसहितको राय

हामीले रत्ननगर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानिय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यसप्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयलेपार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृतवार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीयसंचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमाआधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रणगर्दछ ।

कैफियतसहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

१. नगरपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। पालिकाले पेश गरेको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प. फा. नं. २७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. ३१ करोड ७५ लाख ४५ हजार, सडक बोर्ड नेपालको रु ८९ लाख ४८ हजार समेत गरी रु. ३२ करोड ६४ लाख ९३ हजार समावेश गरेको छैन।

२. नगरपालिकाको रु. २ अर्ब ९४ करोड २३ लाख १२ हजार लेखापरीक्षणवाट रु. ५७ लाख ५१ हजार बेरुजू देखिएकोमा रु. ८ लाख ९५ हजारको प्रतिक्रियाबाट फछ्यौंट भई बाँकी बेरुजु रु४८ लाख ५७ हजार रहेको छ ।सो मध्ये असुल गर्नुपर्ने रू. ११ लाख २१ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. २१ लाख ७ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.१६ लाख २९ हजार रहेको छ।पालिकाको गत वर्ष सम्म रु. १६ करोड १८ लाख ८९ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा यो वर्ष रु. ६ करोड ६४ लाख ६६ हजार सम्परीक्षणबाट फछ्र्योर्ट भई रु. ९ करोड ५४ लाख २३ हजार बाँकी रहेकोमा यो वर्ष रु.४८ लाख ५७ हजार थप भई हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु. १० करोड २ लाख ८० हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको व्यहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

३. नगरपालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरु ८, १४,१७,सम्पत्ती तथा राजश्व लगायतका विवरणहरु खुलासा गरेको छैन।लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान,लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने रत्ननगर नगरपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौँ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य वेहोरा

यो नगरपालिकाको लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्य अनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका वेहोरा यस लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएको छ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन को जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी

रत्ननगर नगरपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ।नगर कार्यपालिका, नगर प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजीवा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(तारा प्रसाद पाण्डे)

नायब महालेखापरीक्षक

चालु वर्षको बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
८७	४५	५७,५१,३८५	०	७	८,९४,७३६	०	८७	३८	४८,५६,६४९	११,२१,०९०	१६,२८,९१३	२१,०६,६४६	०	०	३७,३५,५५९	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
चितवन	१६,१८,८९,०००	0	६,६४,६६,०९६	९,५४,२२,९०४	0	४८,५६,६४९	१०,०२,७९,५५३

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०७७/७८	१८	नमुन विद्यालय :	१,००,००,०००
२	२०७७/७८	२५	सेनेटरी प्याड खरिद :	२१,२५,६२०
३	२०७७/७८	३१	सुरक्षित नागरिक आवास :	२७,००,०००
४	२०७७/७८	४८	वितरण भरपाईः	१,९१,०००
५	२०७७/७८	५२	राहत सामाग्री वितरण :	२,५०,९२०
६	२०७७/७८	१५	पेश्की बाँकी :	१,०४,१०,२६२
७	२०७७/७८	४०.२	तलब भुक्तानीः	२५,००,०००

८	२०७७/७८	३८	राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार :	१,९४,००,०००
९	२०७७/७८	२३	कर दाखिला :	९९,६६६
१०	२०७८/७९	६१	छात्रवृत्ति	३,८०,०००
११	२०७८/७९	१९	कक्षा ८ को परिक्षा व्यवस्थापन	२,४१,६०७
१२	२०७८/७९	११	ICT LAB अनुदान	१३,००,०००
१३	२०७८/७९	६६.२	सामाजिक सुरक्षा भत्ता	७,५१५
१४	२०७८/७९	४१	वैदेशिक रोजगारीकालागि सुरक्षित आप्रवासन परियोजना (SaMi)	१९,९१,७७७
१५	२०७८/७९	४७	मूल्य अभिवृद्धि कर समायोजन	१,१३,६६८
१६	२०७८/७९	३०	पेश्कि व्यवस्थापन	४८,३९,०००
१७	२०७९/८०	४१	सोझै खरिद	१३,६६,६८६
१८	२०७९/८०	५७	विद्यालयलाई वढी निकासा	५३,३४०
१९	२०७९/८०	४८.१	बढी भुक्तानी	२,१०९
२०	२०७९/८०	२३	प्रोग्राम अपडेट	०
२१	२०७९/८०	१८	पेश्कि वाँकि	१,००,०००
२२	२०७९/८०	३८	निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान	२,७७,२२०
२३	२०७९/८०	३२	नर्म्स विपरीत भुक्तानि	३,७४०
२४	२०७९/८०	३४	तालिम कार्यक्रम	५५,७३०
२५	२०७९/८०	४५	जिन्सि सामान फिर्ता दाखिला नभएको	९०,६०१
२६	२०७९/८०	३०	गतवर्षको भुक्तानी	९५,५८४
२७	२०७९/८०	५६	कार्यविधिमा उल्लेख भएअनुसारमा प्रतिवेदन तयार नगरेको	२३,८४,०००
२८	२०७९/८०	३३	कर्मचारी कल्याण कोष	५०,००,०००
२९	२०७९/८०	३५	कक्षा ८ को परीक्षा व्यवस्थापन	३,९५,२४९
३०	२०७९/८०	४३	अनुगमन भत्ता	४०,८००
३१	२०७९/८०	५४	एज विल्ट नक्सा	५०,०००
३२	२०८०/८१	३७	फोहोरमैला व्यवस्थापन	३,०२,५०१

३३	२०८०/८१	४२	व्यवसाय कर	५५,२००
३४	२०८०/८१	४३	सम्पत्ति कर	२,८९,५३५
३५	२०८०/८१	२७	कृषि अनुदान	२,४७,५००
जम्मा				६,७३,६०,८३२

(८०३३१४०४३०० - रत्ननगर नगरपालिका, चितवन)

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गरी स्थानीय सरकारका काम कारबाहीमा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित हुने गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु यस नगरपालिकाको उद्देश्य रहेको छ। स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ गरी विधायकी कार्यकारणी र न्यायिक अभ्यास संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो। स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारीता, र समन्वय प्रवर्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नगरवासीलाई गुणस्तरीय सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने क्रियाकलापमा पालिका क्रियाशील रहेको छ। यस पालिकामा १६ वडा रहेका छन्, ८४ सभा सदस्य तथा क्षेत्रफल ६९ वर्ग किलोमिटर तथा जनसङ्ख्या ८ लाख ९० हजार रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हुनेछ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१ ।८।१७ देखि २०८१ ।८। १९ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको विनियोजनतर्फ रु. ०, राजस्वतर्फ रु. ०, धरौटीतर्फ रु. ०, अन्य कारोबारतर्फ रु. ०, आय – व्ययतर्फ रु.२,९४,२३,१२,६९८ , सम्पत्ति तथा दायित्व तर्फ रु. ० को गरी जम्मा

रु.२,९४,२३,१२,६९८ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.४४२५२९ असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

भौ न र मिति	नाम	बैङ्कको नाम	रकम	खाताको प्रकार	कैफियत
	जयभोले कन्स्ट्रक्सन		११५००	पालिका आन्तरिक वेरुजु खाता	ल्याव टेस्टको रकम, २०८१।८।१९
	दिवाकर अर्याल		६६००	७३०५३५०७ भौचर नं	कानुनी सेवा परामर्श बापत कर कट्टी
विभिन्न	श्री मावि चित्रसारी	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	६५५३४	संघीय सञ्चित कोष	शुन्य दरवन्दि तलब बढि निकासा
विभिन्न	श्री नमूना मावि लगायत २ विद्यालय	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	४१६००	संघीय सञ्चित कोष	छात्रवृति बढि निकासा
विभिन्न	बछौली मावि	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	५३३४१	संघीय सञ्चित कोष	तलब बढि निकासा
१०।०८०।११।३	श्रेष्ठ पोलुट्रि	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	४१३७०	संघीय सञ्चित कोष	बङ्गुर अनुदान बढि भुक्तानि
१०।०८०।११।३	शालिकराम पौडेल	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	२४००	संघीय सञ्चित कोष	दैनिक भ्रमण भत्ता बढि भुक्तानि
	गुडलक सर्जिकल एण्ड डेन्टल प्रा लि चन्द्रागिरि-४	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	५३२९	संघीय सञ्चित कोष	पुर्वनिर्धारित क्षतिपुर्ति
	माया ढकाल		१९०००	पालिका कोष खाता	बढी भुक्तानी
	समशेर कुमाल		३२५०	पालिका कोष खाता	बढी भुक्तानी
	पञ्चदिप आ वि		७८००		छात्रवृति बढि निकासा (२०८१।९।१४)
	देविरमण आ वी		२४००		छात्रवृति बढि निकासा (२०८१।९।१४)
	सविता अर्याल		८४००		
	रमामाया रग्मी		२०००		
	अर्जुन पंगेनी		३५००		दै भ भ
	माधव पौडेल		१२२४०		स्वास्थ्य कार्यक्रम नर्म्स विपरीत भुक्तानि (२०८१।९।१२)
	आशिका घिमिरे		१२२४०		
	विभिन्न कर	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	११५१२५	कर दायित्व	२०८१।१०।२९
	दिपा घिमिरे	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	२८९००	बढी भुक्तानी	२०८१।९।१२
	जम्मा		४४२५२९		

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तिय विवरणको परिक्षण**

२.१ **वित्तीय प्रतिवेदन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०-१) र वित्तिय हस्तान्तरणबाट प्राप्त अनुदान तथा सहायता, आन्तरिक आम्दानी र स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन भएका आयोजनाहरू समेतको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को आयव्यय हिसाबको को समग्र संचित कोषको अवस्था निम्नअनुसार देखिएको छः

रत्ननगर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, चितवन

कार्यालयको कोड : ८०३३१४०४३००

वित्तीय प्रतिवेदन

आ.व. : २०८०/८१ अवधी : २०८०/०४/०१ - २०८१/०३/३१

प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय)

आर्थिक सङ्केत	विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार	गत आ.ब. को कारोबार
	राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति		
११०००	कर	३६,५५,७५,०५१.१६	३९,२५,७७,५९८.५४
१३०००	अनुदान	६१,९१,७०,३६७.४५	७६,६५,५३,८९०.२२
१४०००	अन्य राजस्व	९,१८,६९,९२१.३४	६,३६,४०,६९५.४१
१५०००	विविध प्राप्ति	८३,९१२.०१	४,१७,४७४.०५
क	कुल जम्मा प्राप्ति	१,०७,६६,९९,२५१.९६	१,२२,३१,८९,६५८.२२
३	चालु	७०,९२,४६,८३५.२०	७६,५९,६९,११३.८२
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	३४,३६,४७,६६८.६४	३३,२६,५८,१७४.७९
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग	२६,३९,७१,१८५.३३	२८,४९,८६,३८३.८९
२४०००	ब्याज, सेवा शुल्क तथा बैंक कमिशन	०.००	५०,००,०००.००
२५०००	सहायता (Subsidy)	५,२९,३३,७१८.००	६,२५,४८,३६३.०९
२७०००	सामाजिक सुरक्षा	१,२४,८२,७७५.००	९७,८३,८१९.००
२८०००	अन्य खर्च	३,६२,११,४८८.२३	७,०९,९२,३७३.०५
४	पूंजीगत	५१,४७,८१,२५५.००	४४,७९,४५,०००.००
३१११०	भवन तथा संरचना	६४,३७,०८७.००	५,१८,७७,९८८.००
३११२०	सवारी साधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	८०,६०,५३४.००	१,२९,३०,३५६.००
३११३०	अन्य पूँजीगत खर्च	३७,३३,२१९.००	१,१४,४५,८१२.००
३११४०	सुरक्षा उपकरण	३५,५०,७४२.००	०.००
३११५०	सार्वजनिक निर्माण	४८,८७,३८,३७४.००	३७,११,९८,८४४.००
३११६०	निर्मितसरचनाको सुधार खर्च	४२,६१,२९९.००	४,९२,०००.००
ख)	कुल जम्मा भुक्तानी	१,२२,४०,२८,०९०.२०	१,२१,३९,१४,११३.८२
ग)	बचत /कमी (ग = क-ख)	(१४,७३,२८,८३८.२४)	९२,७५,५४४.४०
घ)	धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)	१,९६,५२,०८१.८२	१,१०,४८,१४९.७३
घ.१)	कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी	(१,१५,२१५.००)	(३,१३,९४,७७०.१७)
ङ)	यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	(१२,७६,७६,७५६.४२)	२,०३,२३,६९४.१३
च)	गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	५६,९३,१२,८७०.९०	५४,८९,८९,१७६.७७
छ)	विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन		
ज)	आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	४४,१६,३६,११४.४८	५६,९३,१२,८७०.९०

२.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता** - स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७६ -२_ मा स्थानिय तहले महालेखापरीक्षकवाट स्विकृत भएवमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष

व्यवस्थापन प्रणाली प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालिबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । सामाजिक सुरक्षाको रु३१७५४५३७३, सडक वोर्ड नेपालको रु ८९४७७२९।२९ समेतको जम्मा रु३२६४९३१०२।३० को सुत्रमा लेखाङ्कन भएको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२.३ **फरक हिसाब** – यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार फरक परेको छ । एकिकृत आर्थिक विवरण र सुत्रअनुसारको प्रतिवेदनमा फरक देखिएको जिम्मेवारी अ ल्या, प्राप्ति एवं भुक्तानीको हिसाव यकिन गरी बैंक मौज्दात् को फरक परेको हिसाव यकिन गरी समायोजन गर्नुपर्दछ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गरी वित्तिय प्रतिवेदन र लेखांकनमा तोकिएअनुसारका वित्तिय विवरण र खाताहरु अद्यावधिक गरी आय र व्ययको वास्तविक स्थिति यकिन गर्ने र आम्दानी खर्चमा पारदर्शिता कायम गरिनुपर्दछ ।

एकिकृत आयव्यय विवरण
आ.व २०८०।८१
रत्ननगर नगरपालिका

सि.नं	आयतर्फ		सि.नं		
	विवरण	रकम		विवरण	रकम
१	गत वर्षको जिम्मेवारी	६१५८५७४६२	१	चालु खर्च	७०९२४६८३५
	क) नगद		२	पूँजीगत खर्च	५१४७८१२५५
	ख) बैंक धरौटी तथा अन्य कोष समेत	६१५८५७४६२	३	धरौटी फिर्ता	६७२७६३२
२	राजस्व (आन्तरिक आय)	४११४७३०१५	४	सामाजिक सुरक्षा खर्च	३१७५४५३७३
	क) आन्तरिक राजस्व	१३८५५०६३०	५	कोष फिर्ता	८०५९०८६
	ख) राजस्व बाँडफाँड	२७२९२२३८५	६	मौज्दात	४४५४४९७९६
	ग) अन्य आय			क) बैंक मौज्दात	३७९३७६७२४
३	वित्तिय हस्तान्तरण संघ	५३६३९०१५९		ख) नगद मौज्दात	
	क) वित्तिय समानीकरण अनुदान	१६८७०२०००		ग) धरौट मौज्दात	२७९२९७३५
	ख) सशर्त अनुदान	३४१२३३५३४		घ) कोष खाताको मौज्दात	३८१४३३३७
	ग) समपूरक अनुदान	१२००००००			
	घ) विशेष अनुदान	१४४५४६२५			
४	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान	८१७५४४१८			
	क) वित्तिय समानीकरण अनुदान	१९६६३०००			
	ख) सशर्त अनुदान	२९१८७३९७			
	ग) समपुरक अनुदान	२६६१७५०१			
	घ) विशेष अनुदान	६२८६५२०			
५	अन्य	८९४७७२९			
	क) सडक बोर्ड नेपाल	८९४७७२९			
६	विभिन्न कोषतर्फको आय	१३७६३०९४			
	क) कर्मचारी कल्याणकोष	७८३८६४३			
	ख) ग ५.१ विविध खाता	२७६५०८१			
	ग. ग .2-7 विविध खर्च खाता	३१५९३७०			
७	धरौटी आय	१६०७८७२८			
८	सामाजिक सुरक्षा	३१७५४५३७३			
	जम्मा	२००१८०९९७८		जम्मा	२००१८०९९७८

<u>एकिकृत आ वि र सुत्र अनुसाको प्रतिवेदनको तुलना</u>

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	५६९३१२८७१	१०७६६९९२५२	१२२४०२८०९०	४४१६३६११४
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	६१५८५७४६२	१३८५९५२५१६	१५५६३६०१८२	४४५४४९७९६
फरक	-४६५४४५९१	-३०९२५३२६४	-३३२३३२०९२	-३८१३६८२

२.४ पालिकाले तयार गरेको आय व्यय विवरणमा आ व २०८०।८१ को मौज्दात् रु ४४५४४९७९६ रहेको जनाएकोमा सोहि आर्थिक वर्षको सुत्रअनुसारको मौज्दात् रु ४४१६३६११४.४८ देखिएको छ । यसरी सुत्रअनुसारको मौज्दात् र एकिकृत आयव्ययको मौज्दात् फरक परेको सम्वन्धमा पालिकाले यकिन गरी हिसावमिलान गर्ने र वास्तविक वित्तिय विवरण तयार गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२.५ पालिकाको गत वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार मौज्दात् जिम्मेवारी रु६१५८५७४६२।१८ रहेकोमा यस वर्ष पालिकाले सुत्रमा मौज्दात् घटि अर्थात् जम्मा रु ५६,९३,१२,८७०.९० देखिन्छ । त्यस्तै एकिकृत आर्थिक विवरणमा रु६१५८५७४६२।२ मौज्दात् जिम्मेवारी सारेको छ । यसरी कम जिम्मेवारी सारेको रु ६५९२६।८४ सम्वन्धमा पालिकाले यकिन गरेर जिम्मेवारी हिसावमिलान गर्नुपर्दछ ।

२.६ **आय व्यय -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२ मा पालिकाले प्रत्येक वर्षको साउन १ गते देखि आगामी वर्षको आषाढ मसान्त सम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्ष कायम गरी आय र व्ययको हिसाव राख्नु पर्दछ । सोही ऐनको दफा ६९ मा तोकिए अनुसार नगरपालिकाले आफ्नो आर्थिक कार्य प्रणालीको व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ । यस नगरपालिकाले सवै बैंक मौज्दात रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम दिनको लिने गरेको छैन र आर्थिक कार्य प्रणाली व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाले आर्थिक नियमावली बनाई नसकेकोले संघीय कानुनलाई नै आर्थिक कार्य प्रणालीको व्यवस्थापनको आधार लिएको छ ।

२.७ **कर दायित्व राजस्व दाखिला**

आयकर ऐन २०५८ को परिच्छेद १७ को दफा ८७, ८८ र ८९ अनुसार भुक्तानिमा कर कट्टि गर्नुपर्ने व्यवस्था छ र दफा ९०(४) अनुसार कट्टि भएको कर रकम समयमै दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले विभिन्न शिर्षकतर्फ कट्टि गरेको कर मध्ये वर्षान्तसम्म विभिन्न भुक्तानीहरुमा कट्टी गरी दाखिला वाकी रहेको कर दायित्व आ व २०७९।८० रु. ३१३९४७७०।१७ र आ व २०८०।८१ मा रु.११५१२५ समेत कुल जम्मा रु.३१५०९८९५।१७ देखिएको छ । यकिन भई सकेको उक्त कर दायित्व लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनी दाखिला गरेको नदेखिएकोले उक्त रकम सम्बन्धित खातामा दाखिला गर्नुपर्ने देखिएकोमा छलफलपश्चात् आव २०८०।८१ को कर दायित्व मिति २०८१।१०।२९ मा राष्ट्रिय वाणिज्य वैंक वेरुजु खाता १५१११ मा रु.११५१२५ दाखिला भएको भौचर पेश भएको र आ व २०७९।८० को कर दायित्व आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को सुरुमा दाखिला भएको प्रमाण छलफलको क्रममा पेश भएको छ । सिर्जित भएको दायित्व र अन्य कर रकम समयमै दाखिला गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२.८ **NPSAS मा आधारित आर्थिक विवरण तयार नगरेकोः-**

महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०८१/४/२८ मा सवै पालिकालाई नगदमा आधारित नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानदण्ड अनुसारको वित्तीय विवरण तयार गर्न परिपत्र गरेको छ।महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट एकिकृत वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने प्रयोजनको लागि ढाँचा समेत स्वीकृत गरेको छ। तर सो अनुसार प्राप्ति र भुक्तानीको तुलनात्मक विवरण तथा बजेटको तुलनात्मक विवरण तयार गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन। पालिकाले नेप्सासमा आधारित वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्दछ । आर्थिक विवरण तयारीमा देखिएका थप व्यहोरा देहायबमोजिम छन् ।

(क) स्थानीय तहले संचित कोषमा गत विगतको बाँकी यस वर्ष प्राप्त रकम र संचित कोषबाट भएको खर्च स्पष्ट देखिने गरी खाता राखेको छैन ।सञ्चित कोषको कारोवारको लेखा अध्यावधिक गरी कारोवारलाई पारदर्शी बनाउन आवश्यक देखिएको छ।

(ख) लेखापरीक्षणका क्रममा बैंक नगदी किताब तथा पेश्की खाता अद्यावधिक नरहेको कारण स्थानीय तहले पेश गरेको आय-व्यय विवरण यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था छैन ।

(ग) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ७६(५) मा कार्यालयले स्थानीय सञ्चित कोषमा भएको आयव्ययको चौमासिक शीर्षगत विवरण तयार गरी संघीय अर्थ मन्त्रालय, प्रदेश अर्थ मन्त्रालय, तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। कार्यालयले यो वर्ष सञ्चित कोषको चौमासिक हिसाव तालुक निकायमा पठाएको देखिएन। तहगत अनुगमन व्यवस्थालाई क्रियाशील बनाउन कानून बमोजिमका विवरणहरु तालुक निकायहरुमा पठाउनु पर्दछ।

३ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण निर्देशिका तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो निर्देशिका तयार गरी लागू गरेको पाईएन। जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सवल हुन नसकेकोले सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहायबमोजिम रहेका छन:

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७४ (२) अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली वनाई लागु गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोमा सार्वजनिक खरिद नियमावली वनाएको पाईएन ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ र ८ मा खरिदको गुरुयोजना तयार गर्नुपर्नेमा तयार गरेको पाईएन।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा आंशिक रुपमा हस्तान्तरण भएको तर पुर्ण रुपमा हस्तान्तरण गरेको पाईएन ।

• पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन । साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यिवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार गरेको पाईएन।

• मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६क मा ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई समयमा दिएको पाइएन ।

• पालिकाले २०८०।८१ को अवधिमा भएको आफ्नो आर्थिक कारोवारको अनुसुची २११ वमोजिम ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन ।

• स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वियन हुने आयोजनाको बिश्लेषण गरी सम्भाब्य योजनाको आयोजना बैंक (Project bank) खडा गरेको देखिएन ।

• राजस्व संकलन सम्बन्धमा सूचना प्रबिधिको प्रयोग गरी सबै कारोबार बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत गर्ने गरेको देखिएन ।

• जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार विभिन्न मालसामान मर्मत तथा लिलाम गर्नु पर्नेमा गरेको पाईएन ।

• पालिकाले आयोजना कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्नेमा सो नगरी वडागत रुपमा बजेटको आधारमा योजना स्विकृत गरी कार्यान्वियन गर्दै आएकाले वजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण हुन सकेको छैन ।

• वातावरणको संरक्षणको एकिकृत दिर्घकालीन योजना तयार गरेको पाइएन । शहरीकरण भैरहेका स्थानलाई मध्यनजर राख्दै फोहोरमैला ब्यबस्थापन स्थल पहिचान एबं कार्ययोजना तयार गरेको पाईएन ।

•सुशासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन नियमावली २०६५ अनुसार नागरिक बडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरुको कार्यान्वयन स्थिति अनुगमन संयन्त्र मार्फत् कार्यान्वयन भएको छैन ।

• बैठक भत्ता भुक्तानी गर्दा आमन्त्रितको संख्या निर्देशिकाले तोके भन्दा बढी राखी भत्ता भुक्तानी गर्ने गरेको छ ।

• कुनै रकमको भुक्तानी दिँदा रित पुगेको वा नपुगेको जाँच गरी रसिद विल भर्पाइहरुमा सिलसिलेवार नम्वर राखि कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गरेको पाईएन ।

• पालिकाले कन्टिन्जेन्सी रकम खर्च गर्ने सम्वन्धमा मापदण्ड बनाएकोमा सो अनुरुपका आधारमा कन्टिन्जेन्सि खर्च गरेको पाईएन । दैनिक भ्रमण भत्ता खर्च गरेकोमा भ्रमण अभिलेख खाता राखेको र भ्रमण प्रतिवेदन दिने गरेको छैन ।

• शिर्षक फरक पारी खर्च लेख्ने गरेको छ ।

• हाजिरी रजिष्टर अद्यावधिक नगरेको, हाजिरी केरमेट गरेको तथा विदा काज लगायतका विवरण अद्यावधिक नगरेकोले काज तथा हाजिरीमा कैफियत देखिएको

• जिन्सि निरीक्षण प्रतिवेदन सरकारी सम्पत्ति अभिलेख प्रणाली-पाम्समा नराखेको

• वडाहरुले खरिद गरेका अधिकांश जिन्सि सामानमा संकेत तथा नंवर कायम नगरेको

• वडाले खरिद गरेका सामान पाम्समा दाखिला नगरेको तथा हस्तान्तरण गरेका केहि सामानको हस्तान्तरण फाराम समेत नराखेको

• कन्टिन्जेन्सी रकमको खर्च र आम्दानी सम्वन्धमा अभिलेख नराखेको

उपर्युक्तानुसार स्थिति देखिँदा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तत्काल कायम हुने गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली जारी गरी सुदृढ खरिद व्यवस्थापन, समग्र वित्तीय कारोवारको लेखांकन एवं प्रतिवेदन गरी प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी र मितव्ययी कारोवार गर्न गराउन तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वाशनीय आन्तरिक नियन्त्रण कायम गरी सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउनु पर्दछ ।

४ पालनाको लेखापरीक्षण

४.१ **आवधिक योजनाः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विकासका लागि आवधिक योजना बनाई लागू गर्नेमा यस पालिकाले आवधिक योजना तयार गरेको छैन । आवधिक योजना नहुँदा पालिकाले वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा आवधिक योजनाका दीर्घकालीन योजनालाई भन्दा सालवसाली योजनाहरुलाई समावेश गरी कार्यान्वयन गर्दै आएको देखिन्छ । स्थानीय तहको समग्र विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

४.२ **बजेट सीमा निर्धारण समितिः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय

अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले समितिको गठन नगरेको कारण वजेट सिमा तोकेको छैन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

४.३ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा:** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन नहुँदा आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम हुन सकेको छैन । बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

४.४ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारीः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उपप्रमुखले मिति २०८०।३।१० मा रु.१ अर्व ६० करोड ९१ लाख ७० हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८०।३।१७ मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८०।३।२५ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गरिसक्ने गरी बजेट, कार्यक्रम र योजना तर्जुमा अख्तियारी प्रदान लगायतका कार्यको व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउनुपर्दछ ।

४.५ **रकमान्तरः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४को दफा(३) अनुसार पालिकाले सभावाट स्वीकृत निति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यविधिको परिधि भित्र रही प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ। तदनुरुप पालिकाले यस ऐन अनुसार स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटको परिधि भित्र रहि तोकिएको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्नेमा पालिकाले २०८० आषाढमा आर्थिक वर्ष ०८०।८१ को लागि स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कार्य सञ्चालन नगरी यस विभिन्न मितिको निर्णयवाट २ योजनाको वजेट विभिन्न १७०००००० घटाई ३ वटा योजनामा रु.४०,०१,००० बढाई रकमान्तर गरी खर्च गरेको र आ व २०८१।८२ को वजेट पारित गर्दा विगतमा भएका कार्यपालिकाका सम्पुर्ण निर्णयहरु एकमुष्ट अनुमोदन गरेको पाईयो । यसरी शुरुमा स्वीकृत कार्यक्रममा खर्च नगरी वर्षान्तमा बजेट फ्रिज नहुने शिर्षक परिवर्तन गरी भुक्तानी खर्च लेखेको नियम सम्मत देखिएन । तोकिएको सिमाभित्र तोकिएको शिर्षकमा नीति तथा कार्यक्रमले तोकिएको सिमा भित्र मात्र रकमान्तर गरी वजेट कार्यान्वियन प्रकृयालाई पारदर्शि बनाउनुपर्दछ । आर्थिक वर्षको अन्त अर्थात् आषाढ महिनामा (२०८१।०३।०५ गतेको कार्यपालिकाको निर्णय) वाट विनियोजन भई कार्यान्वियनमा गएका योजना निम्नानुसार छन् ।

क्र.सं.	विवरण	विनियोजित बजेट
२०८१।०३।०५ गतेको कार्यपालिकाको निर्णय		
१	रत्ननगर- 2 वडा प्रोफाइल निर्माण	१०००००
२	सौराहा सौन्दर्यीकरण	४३००००
३	युवासँग नगर प्रमुख कार्यक्रम	७००००
४	राम कार्कीको घरबाट पूर्व तर्फ R.C.C. ढलान , रत्ननगर- 10	८००००
५	ICC Man's T20 World Cup का खेलहरु सार्वजनिक स्थलमा प्रसारण खर्च	१७२०००
६	आशा कृषक समुहको बंगुरको दाना बनाउने मेसिन राखिएको स्थानमा जाली लगाएर ढोका राख्न कार्य , रत्ननगर- 16	६००००
७	१६२ घर परिवारलाई (विपन्न) खानेपानी धारा जडानमा २५% रकम अनुदान , रत्ननगर- 9	३८९५००
८	(क) प्रदेश सरकार शसर्त अनुदानमा हस्तान्तरित गाई प्रवर्द्धन/जिविकोपार्जन कार्यक्रम (प्रति कृषक , (रु. 35, ०००. 00 × 43), रत्ननगर- 12	१५०५०००
	(ख) कृषि व्यवसाय मार्फत जिविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम विपन्न समुदाय	
	१. बाख्रा- प्रति कृषक (रु.८००० × २९)	२३२०००
	२. गाई- प्रति कृषक (रु.32,500.00 × १९)	६१७५००
	3. बाख्रा खोर अनुदान- प्रति कृषक (रु. 40,445.68 × 15)	६०६६८५
९	आर्थिक सहयोग (स्वास्थ्य उपचार)	१४००००
१०	ट्राफिक सचेतना कार्यक्रम	५००००
११	विपन्नको घरको जस्ता फेर्ने कार्य	१०००००
१२	खेलकुद कार्यक्रमलाई आर्थिक सहयोग	६५०००
१३	नौमती बाजा खरिद कार्य, रत्ननगर- 16	१२५०००
१४	शिव मन्दिरमा शिवलिङ्ग स्थापना कार्य, खैरहनी- 13	२००००
१५	गंगा सिलवाललाई बाख्राको खोर निर्माण	१०००००
१६	मिनी म्याराथन प्रतियोगिता (आर्थिक सहयोग)	७००००
१७	शहिद स्मृति बहुमुखी कलेजको विद्यार्थी सिमरन श्रेष्ठलाई आर्थिक सहयोग	३००००
१८	रत्ननगर- 3 स्थित पुर्वी चितवन कवर्डहलमा ६ वटा रुप फ्यान खरिद	५००००
१९	रत्ननगर- १५ निवासी हिरामाया तामाङ्गलाई आर्थिक सहयोग	१५०००
२०	रत्ननगर- 14 निवासी चन्द्रमाया श्रेष्ठको भान्साकोठा निर्माण	१५०००
	कुल जम्मा	५०४२६८५

आषाढमा बजेट विनियोजन भई कार्यान्वयनमा गएका कार्यक्रम

योजनाको नाम	वार्ड नं	विनियोजित रु	वित्तीय प्रगति (%)	सम्झौता मिति	कार्यसम्पन्न मिति
वडाभित्रका खाल्टखुल्टी पुर्ने काम (अन्य सार्वजनिक निर्माण शीर्षकमा विनियोजित रु. ११लाख ५७ हजार मध्ये १लाख ८८हजार)	८	१, ८८ , ०००/-	८२.४४%	०३/०५/२०८१	०३/१४/२०८१
बह्मस्थान मन्दिर अगाडीको बाटो ढलान कार्य (आकस्मिक ग्रावेल (नगरको आवश्यकता बमोजिम) शीर्षकमा विनियोजित रु. १८लाख मध्ये रु.१लाख ७२हजार)	४	१, ७२ , ०००/-	७५.९५%	०३/११/२०८१	०३/१५/२०८१
टरौली सामुदायिक पुस्तकालयमा बाल सामाग्री, खेलौना तथा पुस्तक खरिद कार्य (सामुदायिक पुस्तकालय सहयोग मागमा आधारित शीर्षकमा विनियोजित रु. २लाख मध्ये १लाख)	५	१, ०० , ०००/-	१००.००%	२०८१।३।९	०३/०५/२०८१
सब्जि मण्डी बजारमा पोट्रेवल कोल्ड चेम्बर स्थापना रनपा २	२	१५, ०० , ०००/-	०.००%	२०८१।३।७	----/--/--
सौराहा सौन्दर्यीकरण तथा बजार व्यवस्थापन (सौराहा सौन्दरीकरण बजार व्यवस्थापन पर्यटन विकास शीर्षकमा विनियोजित रु. १६लाख मध्ये रु. ४लाख ३०हजार)		४, ३० , ०००/-	९७.१७%	२०८१।३।९	०३/१४/२०८१
आशा कृषक समुहमा तारजाली लगाउने कार्य (मागमा आधारित कृषि पुर्वाधार निर्माण एवं मेशिनरी उपकरण वितरण ५० देखि १०० प्रतिशत अनुदान शीर्षकमा विनियोजित रु.४०लाख मध्ये रु.६०हजार)	१६	६०, ०००/-	८८.६०%	२०८१।३।११	०३/१५/२०८१
जम्मा		२४, ५० , ०००			

वर्षान्तमा कार्यान्वयन हुन नसकेका योजनाहरुको बजेट अन्यत्र योजनामा सारी हतारमा कार्यान्वयन गरी गराई बजेट खर्च गर्ने परीपाटी नियन्त्रण हुनुपर्दछ । यस किसिमको रकमान्तर गरि खर्च गर्ने प्रवृतिले पारदर्शिता एवं मितव्ययीतामा समेत असर पर्ने हुँदा कानुनमा तोकेको समय सिमाभन्दा पछाडी रकमान्तर गरेर वर्षान्तमा खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

४.६ **भुक्तानी बाँकी:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ९ मा बहुवर्षीय खरिद र विशेष परिस्थितिबाट सृजित दायित्वमध्ये आगामी वर्ष भुक्तानी गर्नुपर्ने बाँकी रकम समावेस गरेर बजेट बनाउने व्यवस्था छ। आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ (२) मा कार्यालयले चालु आर्थिक वर्षको वजेटले नखाम्ने र बढी खर्च हुने गरी दायित्व सिर्जना गर्न नहुने उल्लेख छ । त्यस्तै सोही नियमावलीको नियम ३९(१३) मा चालु वर्षको वजेटले नखामेको खर्च व्यहोर्नुपर्ने उचित आधार र पर्याप्त कारण भएमा सम्वन्धित कार्यालयले विल भरपाई बमोजिमको रकम आगामी वर्षमा भुक्तानी दिने गरी महालेखापरीक्षकवाट स्विकृत ढाँचामा भुक्तानी दिन वाँकीको विवरण तयार गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय वा आन्तरिक लेखापरीक्षकवाट स्विकृत गराई राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले गतवर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको खाता तथा कच्चावारी (म.ले.प.फा.नं. २२१) प्रमाणित तथा यस वर्षको बजेटमा समेत गत वर्षको लागी १ करोड विनियोजन गरी रु.६१,१४,७५८.८० भुक्तानी दिएको छ । बार्षिक बजेटले नखाम्ने गरी योजना एवं कार्यक्रमको लागि सम्झौता गर्ने, तथा केहि बहुवर्षे क्रमागत ठेक्काका योजनाको रकम समेत भुक्तानी वाँकिको रुपमा राख्ने प्रवृतिका कारण निकै ठुलो रकम भुक्तानी दिन बाँकी रहेको देखिएकोले वर्षेनि पालिकालाई दायित्व थपिने क्रम बढ्दै गएको देखिन्छ । बार्षिक बजेटले बहुबर्षीय कार्यक्रम स्वीकृत गरेको अबस्थामा बाहेक यस प्रकारको दायित्व सिर्जना हुने गरी खर्च व्यवस्थापन गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

५ योजना प्राथमिकीकरण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागितामुलक, स्थानीय स्रोत र साधन उपयोग हुने, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण, भाषिक र सांस्कृतिक विकासलाई प्राथमिकतामा राखेको छ र सोही अनुसार प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा निम्नअनुसारका वडा र पालिकास्तरका योजनामा वजेट विनियोजन गरेकोमा निम्नानुसार ३१४ वटा योजनामा खर्च लेखेको पाईयो । आ.व. २०८०/८१ मा विनियोजित बजेटबाट सम्पन्न भएका योजनाको विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ।

विवरण	रु १ लाखसम्म	रु १ -२ लाखसम्म	रु २ - ५ लाखसम्म	५-१० लाखसम्म	१०-50 लाखसम्म	50 लाख भन्दा बढी	जम्मा
पूँजिगत	३८	६०	१०८	७२	३६	०	३१४

पालिकाले वडातर्फ अधिकांश साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ, तसर्थ पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरणका आधारमा छनौट गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

६ लक्ष्य प्रगति

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३५ बमोजिम वार्षिक लक्ष्य प्रगती कानुनमा तोकिएको समयमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्नेमा कार्यालयले सञ्चालन गरेका स्थानीय स्तर, जिल्ला तथा केन्द्रीय स्तरका योजनाको नियम बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण तयार गरेको देखिएन । बजेट खर्च गर्ने तथा खर्च तोकिएको ढाँचामा वार्षिक प्रगति तयार गरिनुपर्दछ । पालिकाको चालु तथा पूजिगत समेतका निम्नानुसारका शिर्षकगत कार्यक्रममा न्युन प्रगति देखिएको छ । विभिन्न खर्च शिर्षकका १३४५ वटा मुख्य कार्यक्रममध्ये १६८ वटा (१२.५ प्रतिशत) कार्यक्रम/परियोजनामा शुन्य प्रगति भएको पाईयो । वार्षिक विनियोजित वजेट तथा तोकिएको लक्ष्य अनुरुप प्रगति हासिल गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ । केहि उदाहरण निम्न छन् ।

कार्यक्रम	**विनियोजन रकम**
बगर टोल जाने वाटो वडा न ८	१५,००,०००.००
माधवपुर टोल वाट उत्तर तर्फ १३५ मिटर ४ मिटर वाटो ढलाइ तथा निर्माण	१५,००,०००.००
सौगात टोल हुदै भुवन चोक जाने बाटो वडा न ११	५,००,०००.००
तिमिल्सिना कूल मन्दिर निर्माण	५,००,०००.००
पिठुवा दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था ली हार्भेस्टर मेशिन खरिद	२८,००,०००.००

पालिकाले तोकिएअनुसार त्रैमासिक प्रतिवेदन तयार गर्ने र स्विकृत वजेट तथा योजनाहरु वडागत रुपमा सम्पन्न हुने गरी पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ ।

७ सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा संरक्षण उपयोग तथा हक हस्तान्तरण

स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा पालिका तथा पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेखमर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षणको अभिलेख राखेको पाइएन । पालिका भित्र पर्ने सार्वजनिक जग्गाको विवरण नराखेकोले सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण भएको अवस्था समेत एकीन गर्न सक्ने अवस्था छैन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नु/गराउनु/अभिलेख राख्नु पर्दछ ।

८ **वार्षिक प्रतिवेदन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायीत्व नियमावली २०७७ को नियम ३५ वमोजिम पालिकाले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिनाभित्र वार्षिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन तयार गरी तालुक निकाय तथा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनुपर्ने तोकेकोमा कार्यालयले वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको छैन । नियमको पालना गरी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी तोकिएको समयमा पेश गर्नुपर्दछ ।

९ **फोहरमैला व्यवस्थापन**

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरूले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्ने कार्यको शुरूवात गर्न नसकेको कारण फोहरमैला व्यवस्थापनमा जटिलता देखिएको छ । फोहर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गरी उपयुक्त व्यवस्थापन गरेको देखिएन । फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी नगरपालिकाको पर्यावरणलाई स्वच्छ राख्नु पर्दछ (नगरपालिकामा फोहरमैला व्यवस्थापन चुनौतिको रूपमा रहेको छ) । वातावरण शाखा तथा सरसफाई शाखामा ४ जना जनशक्ति रहेका छन् भने ४ फोहर व्यवस्थापन गर्ने मेसिन र ढुवानी साधन रहेका छन् । अस्पतालजन्य फोहोर वाहेक दैनिक फोहोरमैला स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापनमा अस्पतालहरूको अग्रसरताको कमी, फोहोरमैलाको वर्गीकरण (Segregation), Reduce र Reuse को अभ्यास समूदायस्तर र घरपरिवार स्तरमा प्रभावकारी नहुनु, Sanitary Landfill site को दीर्घकालीन व्यवस्थापन नहुनु, फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्र बढी नाफा केन्द्रित हुनु, फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने जनशक्तिको स्वास्थ्य सुरक्षा तथा सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था गर्न नसकिनु, नकुहिने फोहोरमैला Upcycle गरी बजार व्यवस्थापन गर्न नसकिनु, फोहोर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक सवारी साधन तथा उपकरणको कमी हुनु र भएका साधन तथा उपकरण पुराना भई बारम्बार मर्मत गर्नुपर्ने अवस्था रहनु, राजमार्ग क्षेत्रमा चलिरहने सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती जस्ता कार्यले शहरी सौन्दर्य कमजोर हुनुका साथै प्रदुषण बढनुऔद्योगिक फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन नहुनु, जथाभावी फोहोर फाल्ने, प्लाष्टिक जलाउनेलाई जरिवाना/सजाय गर्न नसकेका जस्ता कारणले गर्दा फोहरमैला व्यवस्थापन चुनौति पूर्ण वनेको देखियो । ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माणको लागी स्रोत सुनिश्चित नभएको तथा सो ठाउँको जग्गाको स्वामित्वको विषय समेत यकिन नभएकोले हाल अस्थायी रुपमा सफा उर्जा कम्पनि ज्ञानेश्वर काठमाण्डौसङ्ग सम्झौता गरी कम्पोष्ट मल वनाउने गरिएको पालिकाले जानकारी दिएको छ । समयमानै समस्या समाधानको दिर्घकालिन रणनीति वनाई फोहरमैला व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

१० **सेवा प्रवाहको अभिलेख**

स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ अनुसार पालिका र पालिकामा रहेका ९ वडाहरुवाट सम्पादन भएको सेवा प्रवाहको अभिलेख राखि एकिकृत अभिलेख तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो अभिलेख राखेको देखिएन । पञ्जिकरणतर्फ, पूर्वाधार विकास सडक निर्माण, स्विकृत घर जग्गा नक्सा पास, अभिलेख सिफारिस लगायत पालिकालाई तोकिएका अधिकार क्षेत्र भित्रका सेवा प्रवाहको अद्यावधिक आकडाँ सहित पालिकाले सेवा प्रवाहको एकिकृत अभिलेख तयार नगरेकोले सेवा प्रवाहको सम्वन्धमा विश्लेषण गर्न सकिएन । पालिकाले विनियोजित वजेट खर्च लेख्दा उपलव्ध गराएको सेवा प्रवाहको अभिलेख अनिवार्य रुपमा अभिलेखिकरण गर्नुपर्दछ ।

११ **आय अनुमान एवं कर तथा शुल्क असुली**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ केहिमा अनुमानित भन्दा बढी आय प्राप्त गरेको छ भने केहिमा अनुमानको आधारमा

कम राजस्व संकलन भएको छ । समग्र प्राप्तिको श्रोतको अनुमानको तुलनामा जम्मा ४१ प्रतिशत मात्र आय संकलन भएको छ । शीर्षकगत आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

आम्दानी शीर्षक	अनुमान	आम्दानी	प्रतिशत
सम्पती कर	३३००००००	३११७४६४६	९४
भुमिकर/मालपोत	२००००	१५४९०	७७
वहाल कर	१५००००००	२६५५६४६४	१७७
सवारी साधन कर (साना सवारी)	२००००	३२५००	१६३
पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	१०००००	०	०
अन्य मनोरञ्जन कर	१०००	०	०
अखेटोपहारमा लाग्ने कर	१३०००००	०	०
अन्य कर	५००००	७८६००	१५७
सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	१०००००	२७६०००	२७६
सरकारी सम्पतीको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	५००००	५००००	१००
अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	२४०००००	१४३४२४	६
न्यायिक दस्तूर	०	१०००	
शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	१००००	१००००	१००
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१००००००	९५५७२०	९६
पार्किङ्ग शुल्क	१४००००	०	०
नक्सापास दस्तुर	१२८०००००	१०४७७१९७	८२
सिफारिश दस्तुर	१५००००००	८१५५९०१	५४
व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	९००००००	१०८३१५०	१२
नाता प्रमाणित दस्तुर	३०००००	४८६६६९	१६२
अन्य दस्तुर	१३००००००	५९७६०९८	४६
व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१४००००००	१९१०६१९७	१३६
रेडियो/ एफ.एम.सञ्चालन दस्तुर	०	४०००	०
प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	१५०००००	१३७९२२०	९२
धरौटी सदरस्याहा	१०००००	३४४२५	३४
अन्य राजस्व	३५०००००	३२४७००१६	९२८
बेरुजू	१०००००	८३९१२	८४
जम्मा	१२२४९१०००	१३८५५०६३०	११३

पालिकाले एकिकृत सम्पत्ति कर लागू नगरेको र आय अनुमान समेत नगरेको शिर्षकमा समेत आय प्राप्त भएको जनाएको छ । व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर र अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री वाट आय ज्यादै न्युन देखिएको छ । व्यवसाय कर समेत सिफारिस तथा अन्य

राजस्वमा जनाउने गरेको तथा पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेको छ । वडामा राजस्व संकलनको लागि नगरपालिकाले अनलाईन पोर्टल राजस्व प्रणाली अनिवार्य गरेको जनाएतापनि अधिकांश वडामा पुरानो ढङ्गामा नै अभिलेख राख्ने गरेको र सो को नगरपालिका केन्द्रवाट अनलाईनमार्फत सुपरीवेक्षण हुने गरेको छैन । जसवाट उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउने र राजस्व प्रक्षेपणलाइ यथार्थपरक बनाइ राजस्व संकलन र सोको परिचालन व्यवस्थित गर्नुपर्दछ ।

१२ आन्तरिक आय

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

सामाजिक सुरक्षा वाहेक केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
६१८१४४५७७।५	१३८५५०६२९.८	२२.४२

उपर्युक्त विवरण अनुसार यस नगरपालिकामा प्राप्त सामाजिक सुरक्षा वाहेक मात्र केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा २२.४२ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले नगरपालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै सेवा सुविधासँग आन्तरिक आयलाई आवद्ध गरेर आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१३ वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खरिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले उपभोक्ता समिति समेतको विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत पालिका पूजिगततर्फ वार्षिक रु.५१ करोड ४८ लाख पूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ । तर पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो । अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना स्विकृत गराई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी प्रतिस्पर्धी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

१४ क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८०।८१ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.स	क्षेत्र	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
				जम्मा खर्चको तुलनामा
१	आर्थिक विकास	१२८७३८०००	८२५७००००	७
२	पूर्वाधार विकास	५४६८१५०००	४३१८२४०००	३५
३	सामाजिक विकास	५४१६८९०००	४५६५७३०००	३७
४	वातावरण विकास	०	०	०
५	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	१२५७१४०००	६७५९३०००	६
६	अन्य कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक	२६६२१२०००	१८५५३६०००	१५
	कुल जम्मा	१६०९१६८०००	१२२४०९६०००	१००

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ३७ प्रतिशत र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन सबै भन्दा घटी अर्थात् ६ प्रतिशत रहेको छ । पालिकाले प्राथमिकताका तोकेको आर्थिक विकासतर्फ ७ प्रतिशत र पूर्वाधार विकासतर्फ ३५ प्रतिशत मात्र खर्च गरेकोले आर्थिक तथा संस्थागत विकासतर्फ थप वजेट विनियोजन तथा खर्च गर्नुपर्दछ ।

१५ खर्च बिश्लेषण

पालिकाले यसवर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु. १३८५५०६२९।८०, राजस्व बाँडफाँडवाट रु.२७२९२२३८४।७ र अनुदान समेत कुल जम्मा रु. १३८५९५२५१६ आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु.७०९२४६८३५।२० र पूँजिगत तर्फ रु.५१४७८१२५५ र वित्तीय ब्यबस्था तर्फ रु. ३३२३३२०९२ समेत रु. १५५६३६०१८२ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ८.९ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा मात्र रु. १,८८,३१,१३५ खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको १३.५९ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ४६ प्रतिशत चालु, ३३ प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा र २१ प्रतिशत वित्तिय व्यवस्थामा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

१६ पदाधिकारी सुविधा

स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्वन्धी ऐन, २०७५ को दफा ३ मा स्थानीय तहका पदाधिकारी र सभाको सदस्यले आफु निर्वाचित भई अनुसूची–२ बमोजिम पद तथा गोपनीयताको शपथ लिई आफ्नो पदको काम कारबाही शुरु गरेको मितिबाट मासिक सुविधा बापत पाउने व्यवस्था गरेकोमा सम्मानित सर्वोच्च अदातलको आदेशले २०७६ कार्तिक १ गतेबाट लागू हुने गरी उक्त सुविधाहरु खारेज गरेको छ । जस अनुसार बाग्मति प्रदेश सरकारले स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्वन्धि ऐनको प्रथम संशोधन गरी राजपत्रमा प्रकाशन गरेको उक्त स्थानीय तहका पदाधिकारी सुविधा सम्बन्धी ऐनको अनूसूची १ मा उल्लेख भए बमोजिमको सूविधामा पालिकाले विनियोजन गरेअनुसार विभिन्न शिर्षकमा १२ महिनामा पदाधिकारी सुविधा रु.१,८८,३१,१३५ र अन्य पटके वैठक/अनुगमन लगायतका सुविधा समेतमा खर्च लेखेको देखिन्छ । उक्त रकम पालिकाको आन्तरिक आय रु.१३८५५०६२९।८० को १३.५९ प्रतिशत हुन आउँछ । ऐनले तोकेको सिमाभित्र रहेर पदाधिकारीहरुको सुविधा भुक्तानी गरी खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नुपर्दछ ।

१७ त्रैमासिक खर्च

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार सुत्रमा अभिलेख

भएको पालिकातर्फको पूजिगत त्रैमासिक खर्च विवरणअनुसार जम्मा खर्च रु. ५१४७८१२५५ खर्च भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु. ४९०९१०७० (१० प्रतिशत) दोश्रो त्रैमासिकमा रु. ४८८५२३८४ (९ प्रतिशत) तेश्रो त्रैमासिकमा रु. १३६९०६०४५ (२७ प्रतिशत) चौथो त्रैमासिकमा रु. २७९९६१७५६ (५४ प्रतिशत) र आषाढमा मात्र रु. १३५६७४८९९ (२६ प्रतिशत) खर्च भएको पाईयो । यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र २६ प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गरिनुपर्दछ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने, प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हुन जाने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा आएर खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । स्विकृत कार्यक्रमअनुसार त्रैमासिक रुपमा संन्तुलीत खर्च हुने गरी कार्यक्रम स्विकृत एवं कार्यान्वियन गरिनुपर्दछ ।

शिर्षक	कुल खर्च	प्रथम त्रैमासिक	दोश्रो त्रैमासिक	तेश्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	आषाढ महिना
चालु खर्चतर्फ	७०९२४६८३५	१७०१४४४५३	१३७९५९८४६	१५९०५७३५३	२४२०८५१८३	१७१५८०४१३
पूँजिगत खर्चतर्फ	५१४७८१२५५	४९०९१०७०	४८८५२३८४	१३६९०६०४५	२७९९६१७५६	१३५६७४८९९
जम्मा	१२२४०२८०९०	२१९२३५५२३	१८६८१२२३०	२९५९६३३९८	५२२०४६९४९	३०७२५५३१२
चालु खर्चतर्फ प्रतिशत		२४	१९	२२	३४	२४
पूजिगत खर्चतर्फ प्रतिशत		१०	९	२७	५४	२६
जम्मा खर्च प्रतिशत		१८	१५	२४	४३	२५

१८ धरौटी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली२०७७ को नियम ६६(१) कार्यालयमा जम्मा गरेको धरौटी नियम ६५ बमोजिम दाखिला नहुने भएमा त्यस्तो धरौटी रकम सम्वन्धित व्यक्तिले फिर्ता पाउने व्यवस्था रहेको छ।सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२४(२) मा निर्माण व्यवसायी आपुर्तिकर्ता तथा सेवाप्रदायकले आन्तरीक राजश्व कार्यालयमा कर विवरण पेश गरेको कागजात पेश गरेपछि रिटेन्सन मनि फिर्ता दिनुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले निम्नमअनुसार फर्महरुको धरौटी फिर्ता दिँदा मु अ कर समायोजन प्रमाण वेगर भुक्तानि मु अ कर समायोजन पेश गर्नुपर्ने रु.

गो भौ नं/ मिति	नाम	रकम रु
३।०८०।०५।२५	पि. के निर्माण सेवा	३२८२४१
९।०८०।०५।३१	सेति देवि कन्स्ट्रकसन	४९३१४४
१९।०८०।६।२२	शिवम् कन्ट्रक्सन	७५०२६१
जम्मा		१५७१६४६

प्रमाण पेश नगरेको	१५,७१,६४६

१९ सफ्टवेयर खरिद

५१६।२०८०।०९।०५ नेपाल सरकारको सूचना प्रविधि प्रणाली (व्यबस्थापन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७१ को बुँदा नं.४.१ मा कुनै सरकारी निकायले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत गराउन पर्ने व्यबस्था रहेको छ । पालिकाले ई-सिफारिस तथा प्रमाण पत्र व्यवस्थापन प्रणाली (चिठ्ठिपत्र, सिफारिस पत्र) विकासको लागि सिलिकन सफ्ट एण्ड आईटी कन्सल्टेन्ट प्रा.ली. लाई रु.४९७०००।- को सफ्टवेयर खरिद गरेकोमा खरिद भएको सफ्टवेयरको सूचना तथा प्रविधि विभागबाट स्वीकृत लिएको देखिएन । यस्ता सफ्वेयर स्वीकृति लिई प्रयोग गर्नुपर्दछ।

२० **अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४(३) अनुसार कुनै पनि कार्यको भुक्तानी गर्दा बजेटको सिमाभित्र रही रितपूर्वक कागज प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले लागत सहभागिताको लागी तोकिएको अंश पालिकाको खातामा जम्मा गरेपश्चात् शत प्रतिशत दिने गरी सम्झौता भएकोमा विल विजक, भरपाई र मुल्यांकन समेत गरी सो मध्ये पालिकाको अंश मात्र भुक्तानी गरेको प्रमाण पेश गरेको छ । सम्झौतामा उल्लेख भएअनुसारमा तोकिएको अंश पालिकाको खातामा जम्मा गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने र तत्पश्चात् लागत सहभागीता कायम रहेको यकिन गर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

गोश्वरा भौचर मिति	विवरण	फर्म/संस्था/व्यक्ति	रकम	कैफियत
५०५।२०८०। ०९।०५	वाख्रा अनुदान ९०/१० %	धौलागिरी फर्म	५८५०००	तौल नाप जाँच नभएको, नर्मस् स्विकृत नभएको
६९५।२०८०। १०।२२	बाख्राको ब्याउने पाठि खरिद १८ देखी ३० के.जी. ५०/५० %	विपन्न लक्षित वाख्रा प्रवद्धन उ.स.	५४०६००	तौल नाप जाँच नभएको, लागत सहभागिता यकिन नभएको, नर्मस् स्विकृत नभएको
१०७३।२०८०। १२।२१	५०%अनुदानमा स्प्रे टंकि वितरण५०/५० %	श्रद्धा ट्रेडर्स	१०५६४१	नर्मस् स्विकृत नभएको
११६१।२०८०। १।०४	५०%अनुदानमा वंगुरको पाठा पाठी वितरण५०/५० %	आर वि फर्म एण्ड एग्रो	१०००००	नर्मस् स्विकृत नभएको
१७३७।२०८१। ०३।२१	स्पेयर टेंकी खरिद५०/५० %	नविन एग्रो	१५३०००	नर्मस् स्विकृत नभएको
१६२०।२०८१। ०३।१३	७०%अनुदानमा काउम्याट वितरण	गोपी प्रसाद मैनाली तथा फर्म	२९७०००	नर्मस् स्विकृत नभएको
जम्मा			१७८१२४१	

२१ **विविध खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान र आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा कार्यविधि स्विकृत गरेर विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस स्थानीय तहले वडा वाहेक नगरपालिकाको लागी मात्र यस वर्ष विविध खर्च शिर्षकमा मात्र कुल जम्मा रु.२५,३३,९२८ भुक्तानी भएको छ । उक्त रकम पालिकाको आन्तरिक आय रु.१३८५५०६२९।८० को १.८३ प्रतिशत हुन आउँछ । यस्ता स्वविवेकिय खर्च निश्चित खर्चको मापदण्ड नहुँदा अत्याधिक अनुत्पादक खर्च हुने सम्भावना रहने हुँदा खर्चको मापदण्ड निर्धारण गरी यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । केहि उदाहरण निम्नानुसार छन् ।

गो भौ नं/ मिति		विवरण	रकम
०३/२४/२०८१	१७७६	विविध खर्च	२, ४४ , ७७०.०
०५/२६/२०८०	१२	विविध खर्च	२, ८६ , ०००.०
१०/२४/२०८०	७३१	विविध खर्च	८०३५३
०८०/१०/२८	७६३	विविध खर्च	६००००
०९/०५/२०८०	५०३	विविध खर्च	५००००

२२ **आर्थिक सहायता**

स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको वजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रहि औचित्यताको आधारमा खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुरुप पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पर्दछ । पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी वजेट विनियोजन गरेको र निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर अन्य संस्था सहायता शिर्षकवाट सहायता लगायतमा आर्थिक सहायता वितरण वापत नगरप्रमुखको तोकादेशका आधारमा अति विपन्न, सिमान्तकृत र लक्षित वर्गलाई गरिवि, वृद्ध, अपाङ्ग तथा विरामि लगायतलाई सिफारिसका आधारमा आर्थिक सहायता वापत ११३ जनालाई कुल जम्मा रु.२८,६६,००० खर्च भएको छ । उक्त रकम पालिकाको आन्तरिक आय रु.१३८५५०६२९।८० को २.०७ प्रतिशत हुन आउँछ । यसरी आर्थिक सहायता वितरणका लागी कार्यविधि समेत स्विकृत नभएको अवस्थामा आर्थिक सहायताको ठुलो रकम खर्च हुन जाँदा पालिकाको विकास निर्माण तथा सामाजिक विकास जस्ता महत्वपुर्ण क्षेत्रमा बजेटको अभाव हुन सक्दछ । अत: आर्थिक सहायता खर्चमा नियन्त्रण गर्न कार्यविधि तयार नगरी र फरक शिर्षक कायम गरी खर्च गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

२३ **कानून र सञ्चालन स्थिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले यस वर्ष सम्म ऐन, नियमावली, कार्यविधि लगायत ८१ कानुन निर्माण गरी कार्यान्वियनमा आएको जानकारी प्राप्त भएको छ । साथै पालिकाले कानूनहरु निर्माण गरी सभा/कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरेतापनि केही कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरेको छैन। तसर्थ उक्त कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरेर मात्र कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्दछ ।

२४ **न्यायिक समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी ९ र यो वर्ष थप भएको ६५ गरी कुल ७४ विवाद दर्ता भएकोमा ६९ वटा फस्यौट् भएको र ५ वटा नै बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

२५ **कर्मचारी कल्याण कोष** (१६३२-२०८१-३-१४):

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष आन्तरिक श्रोतवाट कर्मचारी कल्याण कोषमा रु. ७५ लाख ट्रान्सफर गरी खर्च जनाएको छ । तर उक्त कोषको संचालन सम्बन्धी पालिकाबाट कुनै ऐन कानूनको व्यवस्था भएको देखिएन । कर्मचारीवाट नियमानुसार १० % रकम कट्टी गरेर दाखिला गर्ने गरेको छैन । पालिकाले कार्यविधि तयार गरी/ स्पष्ट कानूनको व्यवस्था गरी बजेट विनियोजन अनुसारको खर्च गर्नुपर्दछ । कोषमा कर्मचारीको मासिक तलववाट १० % रकम अनिवार्य कट्टी गरी दाखिला गरी कोषको परिचालन गर्नुपर्दछ ।

२६ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका शिक्षा स्वास्थ्य ईन्जिनियरिङ्गतर्फ नवौँ, प्रशासन स्वास्थ्यतर्फ चौथो, पाँचौँ, छैटौँ सहितका पदहरु रिक्त रहेका छन् । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा र तोकिएका पदमा स्विकृत दरवन्दि वाहेकका पदमा बढी संख्यामा कर्मचारी कार्यरत रहदाँ विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ । तसर्थ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो

पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ । पालिकाले कार्यक्रमतर्फ करार र आन्तरिक करार समेत विभिन्न ९३ जना करारका कर्मचारीलाई रु.२,७५,३४,६७५ र १७ जना ज्यालादारी कर्मचारी नियुक्त गरी रु.५९,१८,५७६.५० समेत जम्मा रु.३,३४,५३,२५१.५० खर्च लेखेको छ । उक्त रकम पालिकाको आन्तरिक आय रु.१३८५५०६२९।८० को २४.१५ प्रतिशत हुन आउँछ । आन्तरीक आय श्रोतका आधारमा सहायकस्तरका अत्यावश्यक सेवा प्रवाहका लागी मात्र करार सेवामा जनशक्ती राखी खर्चमा मितव्ययीता अपनाउनुपर्दछ ।

२७ **कृषि अनुदान** (२८-२०८१-३-१०):

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **२४७,५००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२८ **पशु तथा कृषि अनुदान**

कृषी क्षेत्रको रुपान्तरण, कृषी तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसाय प्रवर्धन लगायतका कृषी, पशुपन्छी, बालीनाली, मत्स्य आदि सम्वन्धी अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रमबाट विभिन्न व्यक्ति तथा समूहलाई अनुदान दिएको देखिन्छ । यस्ता कार्यक्रम संघका साथै प्रदेश तथा स्थानीय तह मार्फत तिनका समेत स्रोत साधनको सम्लग्नतामा सञ्चालन गर्न विभिन्न नीति कार्यविधी तथा निर्देशिका नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट समेत तर्जुमा भएको देखिन्छ । सोही बमोजिम लक्षित कृषक वर्गलाई अनुदान वितरण वापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष यस पालिकावाट निम्नानुसारको खर्च भएको देखिन्छ । यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी अनुदान प्राप्त गर्ने कृषकको नाम, ठेगाना र अनुदानको किसिम तथा रकम वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

पशु कार्यक्रम					
सि.न.	अनुदान किसिम	कार्यक्रम संख्या	अनुदान ग्राही ब्यक्ति/संस्था	अनुदान रकम	
१	संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान कार्यक्रम	३ कार्येक्रम घाँस दुध भैसि	४९५ कृषक र १ संस्था	२१०००००	
२	प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान कार्यक्रम	३ कार्येक्रम गाईवाख्रा, खोर , भैसि	६७ कृषक र १ संस्था	३०७५५००	
३	रत्ननगर नगरपालिका-कृषि/पशुन्छी	१ आन्तरिक कार्येक्रम औजार वितरण	४५ कृषक र १ संस्था	२१२५०००	
जम्मा	पशुपन्छी शाखा	७ वोटा कार्येक्रम	६०७ वोटा कृषक तथा कृषि फर्म र ३ संस्था	७३००५००	
कृषि कार्यक्रम					
सि.न.	अनुदान किसिम	कार्यक्रम संख्या	अनुदान ग्राही ब्यक्ति/संस्था	अनुदान रकम	
१	संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान कार्यक्रम	५ वटा कार्यक्रम धान मकै मौरी लगायत	285 कृषक र ७ संस्था	२३२६४७९	
२	प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान कार्यक्रम	४ वटा कार्यक्रम च्याउ तरकारी	४ कृषक समूह र ४ कृषि फर्म	४२२२९६२	
३	रत्ननगर नगरपालिका-कृषि/पशुन्छी	४ वटा कार्यक्रम मागमा आधारित	160 कृषक र ५ संस्था	५८४६२०१	
जम्मा	कृषि शाखा	१२ वटा कार्येक्रम	449 जना कृषक तथा कृषि फर्म र १६ संस्था	१, २३ , ९५ , ६४२	

२९ टुक्रे खरिद

सार्वजनिक खरीद ऐन २०६३ को दफा ८(२) मा सार्वजनिक निकायले वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा-टुक्रा पारी खरीद गर्नु हुदैन भन्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै सार्वजनिक खरीद नियमावली २०६४ को नियम ८५ मा रु. १० लाख रुपैया सम्मको खरीद कार्य सोझै गर्न सकिने रु. १० लाख भन्दा माथि रु.२० लाख सम्म शिलबन्दि दरभाउपत्रबाट र सो भन्दा माथि बोलपत्रको माध्यमबाट खरीद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस आ.व. मा निम्नानुसारका खरिद कार्य प्रतिस्पर्धात्मक विधि नअपनाई सोझै खरीद गरेको पाईयो । अतः प्रतिस्पर्धात्मक विधि नअपनाई सोझै खरीद गरेको कार्य नियमसम्मत देखिएन । यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।

शिर्षक तथा खरिद सामाग्री	मिति	भौ. नं.	विवरण	डेबिट
नगरपालिका भवन व्यवस्थापनको लागी ३० लाख विनियोजन भएकोमा खर्च रु.२४ , ८३ , ३३७ खर्च भएको	०७/०२/२०८०	३४	दुवो कन्स्ट्रक्सन	८८५१७६
	०८/१०/२०८०	४६	शिवानी कन्स्ट्रक्सन	८१६०६६
	०१/२०/२०८१	३४४	जे.के. निर्माण सेवा	५३१७२६
	०३/२०/२०८१	५७०	महाकाल फर्निचर	२२६६००
			जम्मा	२४८३३३७

३० औषधी खरिद

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १ (क) अनुसार २५ लाख रुपैया सम्मको औषधिजन्य खरिद उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको पत्रिकामा सूचना प्रकाशित गरी तोकिएको विक्री मुल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिकाले स्वास्थ्य शाखा तथा पशु विकास शाखावाट औषधि खरिद गर्दा ठेक्का तथा पटके कोटेशन समेतवाट रु.४७,७२,६५० को खरिद गरेको छ । पटक पटक (३ पटक) ठेक्का आव्हान गर्दा समेत ठेक्का नपरेपछी कोटेशनवाट प्रतिस्पर्धा गरी खरिद गरेको पालिकाले जनाएको छ । औषधिको समयमा नै ठेक्का व्यवस्थापन गरी खरिद कार्य प्रतिस्पर्धि वनाउनुपर्दछ ।

शिर्षक	खर्च रकम
मध्य नेपाल सामुहिक भेट फर्मा प्रा.ली	९०३१७९
मध्य नेपाल सामुहिक भेट फर्मा प्रा.लि.	७, ४४ , ६४७.०
सहुलियत भेट फर्मा	६८९५००
लोटस भेट फर्मा इन्टरनेशनल ट्रेड लिङ्क	१, ५२ , ६७५
क्यान्डेला मेडि कन्सर्न	४, ०६ , १८८
युदिप मेडिको सप्लायर्स	५, ४१ , ७९९.

औषधि खरिदमा देखिएका थप व्यहोरा निम्नानुसार छन् ।

• औषधिको आपूर्तिपछि, भुक्तानि अघि गुणस्तर र स्पेशिफिकेशन अनुसारको समान भए नभएको मूल्यांकन समितिको प्रतिवेदनका आधारमा यकिन गरी भुक्तानि दिनुपर्नेमा गुणस्तर परीक्षण सम्बन्धि कार्य भएको देखिएन ।

• निःशुल्क वितरणका लागि भनि औषधिको प्रत्येक स्ट्रिपमा उल्लेख गरी कारोवार गरेको छैन । औषधि खरिद, आपूर्ति, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकिएको गुणस्तर अनुसारकै औषधि प्राप्त भए नभएको यकिन गरी मागको आधारमा स्वास्थ्य चौकिहरुमा हस्तान्तरण गरेको प्रमाणको आधारमा खर्च घटाउनु पर्दछ ।

• आपूर्ति भएका औषधिहरु डब्ल्यू एच ओ, जि एम पि प्रमाणित हुनुपर्नेमा सो को अवस्था एकिन हुन नसकेको, उत्पादन स्थिति व्याच नं, औषधि विक्रिको लागी होईन निशुल्क वितरणको लागी जस्ता व्यहोरा प्याकेजिङ्गमा आंशिक रुपमा मात्र खुलाएको, औषधि तथा सर्जिकल सामान स्टोर दाखिला पूर्व स्पेशिफीकेसन अनुसार परीक्षण हुने नगरेको अवस्था छ । औषधीको inspection पश्चात् मात्र भुक्तानी हुनुपर्दछ ।

• औषधी खरीद आपूर्ति जिन्सि दाखिला खर्च अभिलेख अद्यावधिक गरी वफर स्टक समेतलाई मध्यनजर गरी औषधिको वितरण समेत खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने वर्षान्तमा मौज्दात् वाँकि औषधिको जिम्मेवारी भौतिक परीक्षण समेत गरी जिन्सि अभिलेख अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

• जिन्सि शाखावाट स्यानेटरी प्याड वितरणको नमुना परिक्षण गर्दा प्याडको कभरमा मुल्य अंकित गरेको तथा तोकिएको वार कोड समेत फरक परेको नेपाल सरकार/नगरपालिकावाट निशुल्क वितरणको लागी भन्ने व्यहोरा समेत भए/नभएको सम्वन्धमा नगरपालिकाले अनुगमन तथा निर्देशन दिनुपर्ने देखिएको छ ।

३१ कर्मचारी करार

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको र सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था छ । त्यसै गरी सोही ऐनको २०७४ को दफा ८३(८) वमोजिम पालिकाले नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, पलम्बर, इलेक्टीसियन, चौकिदार, मालि, बगैँचे लगायतका पदमा मात्र करारवाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै बागमति प्रदेश “स्थानिय सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०७९ मा स्थानिय सेवाको कामको लागी कुनै

पनि कर्मचारी करारमा राख्न नपाईने उल्लेख छ । दरवन्दि भित्रका पदमा मात्र करारमा कर्मचारी राख्न पाउने नियममा भएको व्यवस्था विपरित करारमा कर्मचारी नियुक्ती गरी तलब सुविधा भुक्तानी गरेको (लोक सेवा आयोगमा समेत माग नगरेको) नियमसम्मत देखिएन । गत वर्षको प्रतिवेदनमा समेत सोहि व्यहोरा उल्लेख भएकोमा हालसम्म सुधार भएको पाईएन । सुझाव कार्यान्वयन वेगर पटक पटक ऐनको व्यहोरा परिपालना गरी भुक्तानी भएको खर्च अनियमित भएको रु.

कर्मचारी पद	**संख्या**	**वार्षिक पारिश्रमिक भुक्तानी**
कार्यक्रम अधिकृत छैटौ	१	५६७९५७
सहायक कम्प्युटर अपरेटर **तेश्रो**	१	३५८९५६
कुल जम्मा		**९२६९१३**

अनियमित भएको	९,२६,९१३

३२ **सूचना प्रकाशन तर्फ**

विज्ञापन नियमन गर्ने ऐन २०७६ को दफा २१ को उपदफा २(ख) र विज्ञापन नियमन गर्ने नियमावली २०७७ को नियम ६(क) को उपदफा ३ र ४ बमोजिम तीन प्रतिशत रकम कट्टा गरी विज्ञापन बोर्डको कोष खातामा पठाउने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष सुचना प्रकाशन (छपाई समेत) मा कुल जम्मा रु.३४ लाख ९८ हजार खर्च लेखेको छ । विज्ञापन खर्चको भुक्तानीमा उक्त व्यवस्था बमोजिम कोषमा रकम जम्मा गरेको देखिएन। नियममा भएको व्यवस्थाको कार्यान्वयन हुनुपर्दछ ।

३३ **कन्टिन्जेन्सी खर्च**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १० (७) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्दा लागत अनुमानको ४ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी कन्टिन्जेन्सी खर्च समावेस गर्न सकिने र नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको निर्णयअनुसार खर्च गर्दा पूँजीगत प्रकृतिको २ प्रतिशत र अन्य सानातिना खर्च २ प्रतिशतभन्दा नबढ्ने गरी खर्च गर्न सकिने ब्यवस्था गरेको छ । कार्यालयबाट योजना कार्यान्वयन गर्ने क्रममा प्रत्येक कार्यक्रम खर्चबाट ३ प्रतिशतका दरले बिलबाट यस्तो रकम कट्टी गर्ने गरेको छ । यसरी कट्टी गरेको रकमको कार्यक्रमगत कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख खडा गरी राख्नु पर्नेमा राख्ने गरेको छैन ।लागत अनुमान तयार गर्दा कन्टिन्जेन्सिको व्यवस्था गर्न सकिने व्यवस्था भएपनि सो रकम खर्च गर्ने, अभिलेख राख्ने एवं प्रतिवेदन गर्ने कार्यविधि तोकिएको छैन।कार्यालयले यो वर्ष कन्टिन्जेन्सी तर्फ गरेको खर्चको विवरण तथा अभिलेख राखेको देखिएन । पालिकाले कन्टिजेन्सी तर्फ विविध (छपाई,मसलन्द,इन्धन,मर्मत,विविध) शिर्षकमा २५ लाख विनियोजन गरी शत प्रतिशत नै खर्च भएको छ ।

यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोरा देहाय अनुसार रहेका छन्।

(क) प्रत्येक योजनाबाट २-४ प्रतिशतका दरले कन्टिन्जेन्सी कट्टी गरेपनि सो अनुसारको खर्च विवरण पेश नगरेकोले विवरण प्राप्त नहुँदा यस सम्बन्धमा थप विश्लेषण गर्न सकिएन ।

(ख) पालिकाले गरेको कन्टिन्जेन्सी खर्चको विवरण खर्च शिर्षक तथा योजनागत राख्नुपर्नेमा सो अनुसार कुन खर्च शिर्षक वा कुन कार्यमा कति खर्च भएको हो भन्न अवस्था छैन ।

(ग) पालिकाले विभिन्न बजेट शिर्षकमा कन्टिन्जेन्सी खर्च गर्दा अभिलेख नराखेकोले तोकिएको भन्दा बढी समेत हुन सक्ने देखिन्छ ।

(घ) कन्टिन्जेन्सी खर्च विवरण नराखी अव्यवस्थित रुपले खर्च गरेकोमा कार्यालयले बजेट प्रतिफल प्राप्त नहुने किसिमले खर्च गरेकोमा खर्च गर्ने सम्बन्धित नै जिम्मेवार हुनुपर्दछ ।

(ङ) सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७४ को बुँदा नं ५ मा कन्टिन्जेन्सी खर्च जनाउँदा सम्बन्धित ठेक्काको नापी किताबमा समेत खर्च प्रविष्टि गरेको हुनुपर्ने उल्लेख भएकोमा प्राविधिकले नापी किताबमा कन्टिन्जेन्सी खर्च

नचढाउने, योजनागत कन्टिन्जेन्सीको अभिलेख खाता नराखी खर्च गर्ने गरेकोले नियमको परिपालना भएको छैन ।

चालु प्रकृतिका कार्यहरु चालु शिर्षकमा बजेट व्यवस्था भएकोमा कन्टिन्जेन्सी तर्फ चालु खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ । कार्यक्रम, योजनागत कन्टिन्जेन्सि खाता र कार्य प्रगतीका आधारमा एकिन हुने कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख खडा गरी यस्ता खर्च तोकिएको सीमाभित्र रहि खर्च गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिएको छ ।

३४ **उपभोक्ता समिति परिचालन सम्बन्धमा**

एक करोड रुपैयासम्मको लागत अनुमान भएको सोहि आर्थिक वर्षमा सम्पन्न हुन सक्ने निर्माण लगायतका जनचेतनामुलक कार्य उपभोक्ता समितिवाट गर्न सकिने व्यवस्था सार्वजनिक खरीद नियमावली २०६४ को नियम ९७ (१) ले तोकेको छ । पालिका कार्यालयले केही ठुला संरचना निर्माण कार्य बाहेक अधिकांश निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत् गराउने गरेको देखियो । यस सम्बन्धमा देहायका व्यहारा देखिएका छन् ।

३४.१ **(क) उपभोक्ता समिति दर्ता** - संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ३ अुनसार कुनै पनि संस्था विधान सहित दर्ता नभएमा संस्थालाई कानूनी मान्यता दिन मिल्ने देखिँदैन । पालिकाले यस वर्ष विभिन्न निर्माण कार्य गर्न सम्झौता गरेका उपभोक्ता समिति ऐनको उक्त व्यवस्था अनुसार मान्यता प्राप्त हुने गरी दर्ता भएको पाइएन। उक्त समितिहरु स्थानीय स्तरमा आयोजनाको बजेटको आधारमा अस्थायी रुपमा गठन हुने र काम सम्पन्न पश्चात् समिति विघटन हुने हुँदा निर्माण सम्पन्न आयोजनाहरु सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारमा जिम्मेवार बनाउन कठिनाइ हुने भएकोले स्थायी संयन्त्र मार्फत् काम गर्ने, गराउने गरी सुधार हुनुपर्दछ ।

३४.२ **(ख) योजना हस्तान्तरण** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को उपनियम १२ बमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत संभार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी योजनाको स्वामित्व उपभोक्ता समितिलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट सञ्चालित योजनाहरु मध्ये उपभोक्ता समिति मार्फत् सञ्चालन भएका योजनाहरु सम्पन्न भैसके पश्चात समितिलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा विगत वर्षदेखि सञ्चालन गरिएका कुनै पनि योजना सम्वन्धित समुदायलाई मर्मत सम्भारको जिम्मेवारी समेत हस्तान्तरण गर्ने गरेको देखिएन । समयमै निर्माण कार्य सम्पन्न गरी योजनाहरुको स्वामित्व उपभोक्ता समितिमै रहने गरी हस्तान्तरण गर्ने कार्यमा पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ ।

३४.३ **(ग) हेभी इक्विपमेण्टको प्रयोग** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को नियम उप नियम (९) मा उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ग्रेडर जस्ता हेभी मेशिनरी प्रयोग गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । सो नियमावलीको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्वन्धित प्राविधिकको सिफारिशमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई त्यस्ता मेशिन प्रयोग गर्न सकिने तर उप नियम (९क) अनुसार सो विपरीत हेभी मेशिन प्रयोग गरेको पाइएमा त्यस्तो उपभोक्ता समितिसँग भएको सम्झौता रद्द गरिने उल्लेख छ । यस पालिका अन्तर्गत सञ्चालित अधिकांश सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतिसँग सम्वन्धित योजनाका उपभोक्ता समितिहरुले डोजर, एक्साभेटर लगायतका हेभी मेशिन प्रयोग गर्ने गरेको मेशिन प्रयोग गर्नु अगाडी प्राविधिकवाट स्विकृति लिनुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सम्वन्धित प्राविधिकको सिफारिश गराई कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सहमति लिएको पाइएन ।

३४.४ **(घ) जटिल संरचना निर्माण** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार उपभोक्ता समितिहरुलाई मेशिन, औजार उपकरणहरुको आवश्यक नपर्ने, श्रममूलक कार्यको जिम्मेवारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले आर.सि.सी. फ्रेम स्ट्रक्चर सहितका भवन, पुल, कल्भर्ट निर्माण लगायतका जटिल प्राविधिक पक्ष समावेश हुने पूर्वाधार संरचना निर्माण कार्य समेत उपभोक्ता समितिहरु मार्फत् गराउने गरेको देखियो । उपभोक्तासँग पूँजिको अभाव हुने, जोखिम वहन गर्ने प्रत्याभुति नहुने, दक्ष प्राविधिक नहुने, संरचना निर्माणमा प्रयोग हुने हेभि इक्विपमेन्ट, मेशिन नहुने यथार्थलाई ध्यानमा राख्दा संझौताका आधारमा योजना कार्यान्वयन गर्न सक्ने क्षमता समितिसँग देखिँदैन । तसर्थ यस्ता कार्य व्यावसायिक र अनुभवी निर्माण व्यवसायी फर्मबाट बोलपत्र प्रतिस्पर्धा मार्फत् गराउन उपयुक्त हुने देखिन्छ ।

३४.५ **(ङ) मर्मत सम्भार कोष** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को नियम उपनियम (३) मा सम्पन्न निर्माण कार्यको सञ्चालन वा मर्मत सम्भार उपभोक्ता समितिले गर्नुपर्ने, सोही नियमावलीको उपनियम (१५) मा उपभोक्ता समितिले सम्पन्न योजनाको सेवा उपयोग गरे वापत उपभोक्ताले तिर्नुपर्ने सेवा शुल्क तोकी शुल्क जम्मा गर्ने कुनै कोष खडा गरी सोही कोषबाट त्यस्तो निर्माण कार्य सञ्चालन तथा मर्मत, सम्भार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा उपभोक्ता समिति मार्फत् सम्पन्न योजना मर्मत सम्भारका लागि मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्था गरेको पाइएन । साथै पालिकाले उपभोक्ता समितिसँग गरिने सम्झौतामा त्यस्तो प्रावधान राखेको समेत नपाइएकोले निर्मित योजनाहरुको सु-सञ्चालन तथा दिगोपनाको लागि मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्था गरीनुपर्दछ ।

३४.६ **(च) धरौटीको व्यवस्था** - उपभोक्ता समितिबाट गरेको कार्यमा तोकिएको अवधि सम्म दुरुस्त राख्नु पर्ने भएमा त्रुटि सच्याउने अवधि सम्मको धरौटी राख्नु पर्दछ । त्रुटि सच्याउने अवधिसम्मको धरौटी राखे गरेको पाईएन । निर्माण कार्यको भुक्तानी गर्दा धरौटी कट्टा गर्ने व्यवस्था मिलाउन उपयुक्त हुने देखिन्छ ।

३४.७ **(छ) खर्चको अनुमोदन** - नियमावलीको नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिले हरेक किस्ताको कामको प्राविधिक मूल्यांकन, बील, भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात त्यस्तो समितिको बैठकबाट अनुमोदन गराई सम्वन्धित सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । उल्लिखित निर्माण कार्य गर्न सम्झौता भएका उपभोक्ता समितिको कामको प्राविधिक मूल्यांकनको आधारमा मात्र भुक्तानी दिने गरेको देखिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाई लगायत सामाजिक लेखापरीक्षण गरी भुक्तानीको लागी पालिकामा पेश गर्नुपर्नेमा केहि योजनाको भुक्तानीमा सो वेगर भुक्तानी सिफारिस हुने देखिएकोले नियमावलीमा व्यबस्था भए बमोजिमको बील, भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने कागजात समितिको बैठकबाट अनुमोदन गराई कार्यालयमा पेश गरेपश्चात् भुक्तानी हुने व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

३४.८ **(झ) प्राविधिक बिल र कार्य सम्पन्न**- सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ । केहि योजनामा लागत अनुमान बरावर नै मूल्याङ्कन भएको देखिएकाले वर्षान्तमा संम्झौता अनुसार निर्माण भएका यस्ता निर्माणाधिन संरचनाको स्थलगत मापन मुल्यांकन नगरी भुक्तानीका लागी लागत अनुमानकै हाराहारीमा विलिङ्ग गरी परीमाण मापन मुल्यांकन गरेर विल प्रमाणित गरी खर्च लेख्नु उपयुक्त देखिएन । यस्तै प्रकृतिका अधिल्ला महिनामा भुक्तानीका लागी पेश भएका समान खाले निर्माणाधिन संरचना ६० प्रतिशतको हाराहारीमा मुस्किलले कार्यान्वियन भई भुक्तानी भएको अवस्थामा वर्षान्तमा सम्झौता भएका निर्माण संरचनामा वास्तविक काम कति भएको हो भन्ने सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति लगायतका इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसार बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उपभोक्ताले व्यहोरेका कामहरुको मापन मुल्यांकन समेत उल्लेख गरेको पाईएन । यसले गर्दा कुन काम कहिले सम्पन्न गर्नुपर्ने र तोकिएको अवधिमा सम्पन्न भए/नभएको विषयमा यकिन हुन नसकिएको हुँदा प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसारको उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा नापजाँचलाई वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

३४.९ **(ञ) उपभोक्ता समितिलाई म्याद थप** - पालिकाले उपभोक्ता समितिसंग सम्झौता गरी शुरुवात गरेका कतिपय योजनाहरु गत बिगतबर्षमा सम्झौता भइ शुरुवात गरेता पनि हरेक वर्ष म्याद थप गरेर वा नगरिकनै समेत यो वर्ष समेत निरन्तरता दिएको पाइयो । कतिपयमा पुरानै सम्झौतानुसारको काम सम्पन्न नभएकोले निरन्तरता दिएको छ भने कतिपयमा प्रत्येक वर्ष कामहरु थप गर्दै लगेको समेत देखियो । तर बिगत वर्षहरुमा भएको कामको अभिलेख नराखिएको हुदा काममा दोहोरोपना आएको छैन भन्न सकिने अवस्था देखिएन । सार्वजनिक

खरिद नियमावलीको नियम १२० मा उपभोक्ताको काममा म्यादथप गर्ने सम्वन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको देखिदैन । तसर्थ कानुनमा भएको व्यवस्था बमोजिम सोही वर्ष सकिने योजनामा मात्र उपभोक्ता समितिसंग सम्झौता गरी काम गराउनु पर्ने देखिन्छ ।

३४.१० **(ट) उपभोक्ता समितिका वील भरपाईहरु** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(५) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले हरेक किस्ताको कामको मूल्यांकन, विल, भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात त्यस्तो समिति वा समुदायको बैठकवाट अनुमोदन गराई सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उपनियम (७) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले आफूले प्रत्येक किस्तामा गरेको खर्चको विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै उपनियम ११ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिसकेपछी सम्बन्धित सार्वजनिक निकायले खटाएको प्राविधिक कर्मचारीवाट त्यस्तो कामको जाँचपास गराई त्यस्तो निकायवाट प्राप्त रकम र जनसहभागिता व्यहोरिएको श्रम, नगद वा जिन्सी समेत कुल खर्चको बिबरण सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट उपभोक्ता समिती मार्फत संचालित निर्माण कार्यको को प्राविधिक विल र खर्च प्रमाणित गर्ने विल विच सामञ्जस्यता देखिएन । वास्तविक खरिद परिमाण भन्दा घटी/बढि परिमाण देखिएकोले पालिकाले सो सम्बन्धमा एकिन गर्नुपर्दछ ।

उपभोक्ता समितिले खरिद गरेको दरभन्दा बढि दर रहेको मु.अ. कर सहितको जिल्ला दररेटको आधारमा मूल्याङ्कन कायम गरी भुक्तानी गर्दा उपभोक्ता समितिलाई निर्माण सामाग्री खरिदमा दिएको मूल्य अभिवृद्धि कर वापतको रकम समेत बढि दरमा मूल्याङ्कन हुँदा उपभोक्ता समितिलाई बीजक मूल्य भन्दा बढी भुक्तानी हुन सक्ने अवस्था छ ।कार्यालयले बिल अनुसारको मूल्यांकन गरी न्यून बिजकीकरणलाई नियन्त्रण गर्न जरुरी देखिन्छ ।

(ठ) कालोपत्रे काम उपभोक्ता समितिवाट गराएको - सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिवाट सञ्चालन हुने निर्माण कार्यमा लोडर एक्साभेटर रोलर ग्रेडर विटुमिन डिस्ट्रिब्युटर विटुमिन ब्वाईलर जस्ता मेशिन प्रयोग गर्न नपाईने र उपभोक्ता समितिवाट तोकिएको जनसहभागीता नजुटाउने साथै कार्यालयवाट गर्ने भुक्तानीमा अनुपातिक कट्टि नगर्ने जटिल प्राविधिक पक्ष समावेश भएका आयोजना उपभोक्ता समितिवाट सञ्चालन गर्न नहुने उल्लेख छ । उल्लेखित मेशिनहरु प्रयोग हुने अवस्थाका काममा पालिकावाट लागत अनुमानमै स्विकृत नगरी उपभोक्तासँग सम्झौता गरी निम्नानुसारका सडक कालोपत्रे काम उपभोक्ता समितिवाट गराएको पाईयो । यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।

मिति	गो भौ नं	विवरण	भुक्तानी रकम
२०८०।६।१	४६	विभिन्न सडक कालोपत्रे निर्माण उपभोक्ता समिति	३१९१८००
०६/०४/२०८०	49	एकता मिलिजुली बाटो कालोपत्रे उपभोक्ता समिति	१४३९०१०.
११/२४/२०८०	210	पाञ्चायन डेरी जाने बाटो कालोपत्रे निर्माण उपभोक्ता समिति	९६२४९०.
१२/०१/२०८०	221	श्री माधवपुर मा.वि. अगाडीको बाटो कालोपत्रे निर्माण उपभोक्ता समिति	१९१०८७५.
१२/१४/२०८०	261	मनकामना टोल बाटोमा कालोपत्रे निर्माण उपभोक्ता समिति	९४९४५६.
०३/११/२०८१	504	वडाका सडक कालोपत्रे वापत भु ।	१३३०७२३.
०३/१७/२०८१	530	वडाका सडक कालोपत्रे वापत भु ।	१४४७८८८.
०३/२२/२०८१	599	कालोपत्रे उ.स.भु ।	१०३९४४६.
०३/२३/२०८१	607	सडक कालोपत्रे वापत भुक्तानी ।	१३५१२००.

३५ **करारका कर्मचारीहरुलाई कर्मचारी कल्याण कोष कट्टी**

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको च.नं. २१७ मिति २०७४/१/२५ पत्र र संघीय सरकार, अर्थ मन्त्रालयको मिति २०७९/१/२१ को परिपत्र अनुसार अस्थायी/करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीलाई उपलब्ध गराउने थप सेवा/सुविधा बारे उल्लेख गरिएको छ । पालिकाले पालिकामा कार्यरत करार सेवाका कर्मचारीको तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी उक्त रकममा तलबको १० प्रतिशत रकम पालिकाले थप गरी हुन आउने तलबको २० प्रतिशत रकम कर्मचारी कल्याण कोषमा दाखिला गरेको छ । यो वर्ष पालिकाले ९३ जना करारका कर्मचारीहरुलाई भुक्तानी दिएको रु. २,७५,३४,६७५ प्रचलित कानूनी व्यवस्था एवं संघीय र प्रदेश सरकारले अवलम्वन गरेको अभ्यास अनुकुल समेत देखिएन । संघिय कानुन नभएको र पालिकाले समेत कानुन नवनाएकोले यस्ता सुविधाहरु थप गर्ने आधारहरु पेश नभएकोमा पालिकाले यस्तो निर्णय गर्दा त्यसले संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य स्थानीय तह समेतलाई पार्न सक्ने आर्थिक दायित्व नपर्ने गरी र नगरपालिकाको क्षमता समेतका आधारमा सुविधा थपका निर्णयहरु कार्यान्वियन हुनुपर्दछ ।

३६ **अनुदान उपयोग**

पालिकाको मिति २०८१।१।१६ को १५० औ कार्यपालिका निर्णय नं १९ मा नगरपालिका महासंघको भवन निर्माणको लागी अनुदान दिने उल्लेख भएअनुसार सोहि निर्णयमा उल्लेख भएअनुसार उक्त अनुदान सम्वन्धमा पालिकाको अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै महासंघले भवन निर्माणको कामको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश हुनुपर्ने उल्लेख छ । उक्त अनुदानको हालसम्म लेखापरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको छैन । निर्णय तथा सम्झौतामा उल्लेख भएअनुसार अनुदान उपयोगको प्रतिवेदन समेत पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	५,००,०००

३७ **फोहोरमैला व्यवस्थापन**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **३०२,५०१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३८ **सहकारी नियमन**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला गरेको पाइएन । त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । पालिकामा कति सहकारी छन्, कति समस्याग्रस्त छन् संख्या खुलाएर कुनै अनुगमन नहुनु उचित देखिएन । तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

३९ **काम सम्पन्न पश्चात् भएको विमाको सम्पुर्ण रकम भुक्तानी भएको**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११२(१) मा खरिद सम्झौतामा अन्यथा उल्लेख भएको वाहेक २० लाख रुपैया भन्दा बढीको निर्माण कार्य गराउँदा निर्माण व्यवसायीले अनि आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ मा खर्च गर्दा खर्चको विल भरपाई सहितको लेखा राख्नुपर्ने र कुनै सरकारी रकमको भुक्तानी दिँदा रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले सम्झौताअनुसारको सुरु काम समेत शत प्रतिशत रकमको कार्यसम्पन्न पश्चात् मात्र विमा गराई भुक्तानी दिएकोले जोखिमको अंक कम हुँदा समेतशत प्रतिशत सम्झौता अंकको लागी विमा गराएको विमाको रकम भुक्तानी गरेको पाईयो । यसरी कार्यसम्पन्न पश्चात् (सुरु अवस्थाका ज्यामि समेत) विमा लागु भएको आधारमा भुक्तानी दिन मिल्ने देखिँदैन ।

गो भौ नं	निर्माण कार्य	निर्माण व्यवसायी	विमा गराएको काम (पोलिसि अनुसार)	सम्पन्न/सम्झौता रकम	कार्यसम्पन्न भई निवेदन मिति (sample)	विमा गरेको मिति	विमा रकम भुक्तानी
२४२। १२।८	कालोपत्रे	न्यु एस वि कन्स्ट्रक्सन	५५९७१७२	४५०००००	२०८०।११।५	२०८०। ११।२४	२००६९
६३०। ३।२४	वडा ३ १० ११ कालोपत्रे	न्यु एस वि कन्स्ट्रक्सन		११३५८१६८	२०८१।२।२८	२०८१।२। २९	४२४१४

४० विपन्न नागरिक औषधि उपचार विवरण

जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ३ मा स्वास्थ्य सेवाको पहुंच तथा सुनिश्चितता हुने व्यवस्था रहेको छ ।नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको विपन्न नागरिक औषधि उपचार कोष निर्देशिका, २०७५ को दफा ३ मा विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचार वापत आर्थिक सहायता दिने प्रवन्ध गरिएको तथा दफा ४ मा यस्तो सेवा लिने प्रक्रिया वारेमा उल्लेख छ ।सोही मन्त्रालयबाट जारी भएको विपन्न नागरिक औषधिउपचार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०८० ले पनि विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचार वापत सहायता दिने प्रक्रिया बारेमा विस्तृत उल्लेख गरिएको छ ।नेपाल सरकारले यस्ता कार्यको लागी बजेट व्यवस्था गरेको देखिन्छ । सोही बमोजिम विपन्न नागरिक, असहाय तथा गरीब जस्ता लक्षित वर्गलाई निःशुल्क उपचार वापतको आर्थिक सहायता वितरण वापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष यस पालिकाका २४० जनाको लागि रु. ७८ लाख ६० हजार खर्च भएको व्यहोरा निम्नानुसार देखिन्छ । यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्तीको नाम, ठेगाना र उपचारको किसिम तथा रकम वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु, गराउनु पर्दछ ।

क्र. सं .	उपचारको किसिम	व्यक्ति संख्या	रकम रु. हजारमा
१	मृगौला प्रत्यारोपन गरेका	१२	७८६०
२	डाईलाईसिस गराईरहेका	३४	
३	क्यान्सर रोगि	१८९	
४	मेरुदण्ड पक्षघात	५	
	जम्मा	२४०	

४१ प्रयोजन अनुसार फरक मुल्यांकन

रत्ननगर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्त स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २८८ को उपधारा (२) बमोजिम रत्ननगर नगरसभाले मालपोतको लागी र कर प्रयोजनको लागी मुल्यांकन प्रति कठ्ठा निम्नानुसार फरक फरक मुल्यांकन कायम गरी सिफारिस गरेको पाईयो । उदाहरणको लागी वडा नं २ को विवरण निम्नानुसार छ । यसका कारण राजस्व संकलनमा असर पुगेको छ ।

क्षेत्र	स्थान	साविक वडा	मालपोतको लागी मुल्यांकन प्रति कट्ठा	कर प्रयोजनको लागी मुल्यांकन प्रति कट्ठा
व्यापारिक	राजमार्ग मोहडा दाया वाया वडा १ र ३ सिमा	२, ८	४९ लाख	२० लाख
	हाईस्कुल रोड	२, ८		
	साविक देवौलि ८	२, ८	२९ लाख	१५ लाख
	साविक पञ्चकन्या ५ ग	२, ८	२९ लाख	९ लाख ४० हजार
	सिनेमा रोड	२, ८	२० लाख	११ लाख ७० हजार
आवासिय क्षेत्र	शाखा पिच मोहडा	२, ८	२० लाख	९ लाख ४० हजार
	कच्चि तथा ग्रावेल मोहडा	२, ८	१८ लाख	४ लाख ९० हजार
कृषि योग्य	वाटो खेति योग्य जग्गा		१० लाख	४ लाख ९० हजार
	बाटो नभएको खेतियोग्य	२ क, ख	५ लाख ५० हजार	४ लाख

फरक फरक मुल्यांकनका कारण आय असुलीमा नोक्सान पर्ने अवस्था छ । साथै धितो वन्धक, श्रोत मुल्यांकनमा अत्याधिक मूल्यांकन हुने जोखिम समेत देखिएकोले एउटै जग्गा तथा घरको छुट्टा छुट्टै मुल्यांकन गर्ने आर्थिक ऐनको व्यवस्थाको सुधार हुनुपर्दछ ।

४२ **व्यवसाय कर**

स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आपफ्नो क्षेत्रभित्र व्यापार व्यवसाय गर्ने व्यवसायीसँग व्यवसाय कर उठाउने व्यवस्था छ । नमुना परीक्षणका क्रममा नगरपालिकाका निम्नानुसारका करदाताले हालसम्म कर नतिरेको र पालिकाले समेत यस विषयमा कुनै कदम नचालेको पाईयो । कर तिर्न वाँकि करदाताको विवरण अद्यावधिक र अन्तिम मुल्यांकन गरी सम्वन्धितवाट व्यवसाय कर असुल गर्नुपर्ने देखिएको रु.

.ब.२०८०।०८१ मा वहाल कर/ व्यवसाय कर नतिर्ने करदाताहरुको नामावली बिवरण			
करदाता संकेन नं.	करदाताको नाम , थर	ठेगाना	व्यवसाय कर
00-23-0712	पुनम खड्का	बागमती प्रदेश काठमाडौं काठमाण्डौ महानगरपालिका	३७६००
01-31-0435	शिल्पा कुमारी शाह	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१२६००
06-12-0074	जंगल वल्ड रिसोर्ट	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	४५०००
06-20-0464	दिपक उप्रेती	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१७५५०
06-25-0145	विशाल अधिकारी	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१५६००
06-32-0050	होटल वेष्ट उड प्रा°लि°	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	४०६००
16-06-0310	काली प्रसाद चरौटे समेत	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	२००६२०
		जम्मा	३६९५७०

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-५** को निर्णयले रू **१०,२००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-५** को निर्णयले रू **४५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	३,६९,५७०

४३ **सम्पत्ति कर**

स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ५५ मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सम्पत्ति कर उठाउने व्यवस्था छ । नमुना परीक्षणका क्रममा नगरपालिकाका निम्नानुसारका करदाताले हालसम्म कर नतिरेको र पालिकाले समेत यस विषयमा कुनै कदम नचालेको पाईयो । कर तिर्न वाँकि करदाताको विवरण अद्यावधिक र अन्तिम मुल्यांकन गरी सम्वन्धितवाट एकिकृत सम्पत्ति कर यकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ ।

घर र घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ती कर लाग्ने भएकोले विक्रिकर्ताले पालिकावाट घरवाटो सिफारिस लिदैमा विक्रि गरे नगरेको यकिन नहुने भएकोले उल्लेखित करदाता वास्तविक नहुन सक्ने भएकोले उल्लेखित करदाता वास्ताविक हो भन्ने स्थिति नभएकोले आगामी दिनमा मालपोत कार्यालयसमेत सँग समन्वय गरी वास्तविक करदाता यकिन गरी राजस्व वृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिईने जवाफ प्राप्त भएता पनि नियमानुसार उक्त कर असुली गर्न समयमै प्रयास हुनुपर्दछ ।

पालिकाको राजस्व प्रणालीको अभिलेख अनुसार आ.ब. २०८०।०८१ मा कर नतिर्ने सम्पत्तिकर दाताहरु			
करदाता संकेत नं.	करदाताको नाम , थर	ठेगाना	सम्पत्तीकर
00-04-0023	एन.आई.डि.सि.क्यापीटल मार्केटस		४७७००
00-12-0153	जनवा महत्तो		११८८०
19-26-0024	भरत महतो		१३०७५
19-25-0054	वनरी थरूनी		५८७००
18-31-0055	शंकर चौधरी		१३२८०
17-24-0005	फिरली थरूनी समेत	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	४१२५०
16-26-0070	भिम बहादुर बुढाथोकी	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१००२५
16-26-0080	भिम बहादुर बस्नेत	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१०४१०
16-20-0135	दुर्गा अंगाई ढकाल	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	३३१५०
13-25-0150	बाग्लुङ्कालीपोल्ट्री फार्म प्रा०लि०	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१८०००
11-31-0435	सूर्य भक्त उपाध्याय	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	३५२५०
11-26-0025	भवानी प्रसाद पाण्डे	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१२४८०
10-25-	बसुन्धरा तिवारी		४६६४५

0101			
10-25-0060	बुद्धिसागर तिवारि		४६६४५
08-32-0008	हरी कुमार श्रेष्ठ वासी		१०६६०
07-12-0015	जीव कुमारी पौडेल		३६८६०
06-28-0013	यमनाथ गिरी समेत	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	३६३७०
06-27-0063	मगन महतो	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१३३७५
06-16-0020	डेमो डेमो डेमो डेमो	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१२१४००
05-31-0392	सरस्वती सिलवाल लामिछाने समेत	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	१९१८०
05-27-0138	मगरी महतो	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	२५०००
05-27-0143	माधव प्रसाद घिमिरे	बागमती प्रदेश चितवन रत्ननगर नगरपालिका	२२४९०
05-11-0023	छनु महतो		६७६९५
		जम्मा	७५१५२०

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **११,६४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **११५,१२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **१६२,७७०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	७,५१,५२०

४४ **गौरवको आयोजना कार्यान्वयन**

नगरको १३औ नगरसभाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को समृद्धि र गौरव गर्न लायक कार्यक्रम अन्तर्गत पर्यटन पूर्वाधारको लक्ष्य सहित नयाँ पर्यटन गन्तव्य पहिचान गरी आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा प्रारम्भ गरेको टिकौली सामुदायिक वन क्षेत्रमा कृष्णसार राख्नका लागि कृष्णसार स्थानान्तरण तथा व्यवस्थापनको सम्भाव्यता अध्ययन कार्यदल २०७७ ले दिएको सम्भाव्यता अध्ययन अनुसार फेन्स पर्खालको लम्बाई १७५० मिटर उचाई १.८ मिटर को मेस जाली, प्रवेश गेट, मचान फेन्सको बाहिरीपट्टी ५ मिटर चौडा ट्रेनेज, खानेपानी इम्बार्कमेन्ट, सडकको राइट वेबाट हाइटेन्सन लाइन क्षेत्रमा अग्रिसो, निगालाको बायो इन्जिनियरिङ जैविक मार्ग लगायतका २६ करोड ६० लाख खर्च लागत अनुमान सहितको उक्त गौरवको योजनामा यस वर्ष ४२ लाख विनियोजन भई मेस जालीको फेन्स तथा खानेपानीको बोरिङ जडानसम्मको कार्य सम्पन्न भएको, गेट लगायतका अन्य ससाना कार्यहरु यस वर्ष सम्पन्न गरी रु ४०५९९२०।- भुक्तानी भएको देखिन्छ। उक्त गौरवको परियोजना सम्पन्न गरी बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जबाट कृष्णसार स्थानान्तरण गर्ने कार्य प्रक्रियामा रहेको जानकारी प्राप्त भएकोमा सुरक्षित बासस्थानका लागि आवश्यक पूर्वाधार सम्पन्न गरेर मात्र कृष्णसार स्थानान्तरणको कार्य यथासम्भव छिटो मिलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा यस जंगल क्षेत्रलाई थप व्यवस्थित बनाउने पहल हुनुपर्दछ ।

४५ **नीति तथा कार्यक्रम**

नगरपालिकाको २०८०।८१ को १३ औ नगरसभाले यस वर्ष समृद्धि लक्षित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वियनलाई प्राथमिकीकरण गरी उज्यालो रत्ननगर निर्माणको लागि मुख्य सडक चोकमा स्मार्ट लाइटको व्यवस्था, दिशाजन्य लेदो र ढल व्यवस्थापनको लागि नगर गौरवको योजनाका रुपमा ढल व्यवस्थापन, नाला निर्माणलाई कार्यान्वियन गर्ने, सडक सञ्जाल विकासका लागि रिङरोडको अवधारणा कार्यान्वियनमा ल्याउने, पर्यटन प्रवर्धनका लागि टिकौली सामुदायिक वनभित्र कृष्णसार व्यवस्थापनका लागि पूर्वाधार सम्पन्न गर्ने, रत्ननगर हरियाली पार्क निर्माण, जस्ता कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने गरी सभाबाट नीति तथा कार्यक्रम पारित अधिकांश कार्यक्रम कार्यान्निवयन भएका छन् । सडक सञ्जालका लागि सडक गुरु योजना तर्जुमा हुँन नसकेको, ढल व्यवस्थापनका कार्यक्रम अत्यन्तै न्यून रहेका, कृष्णसार संरक्षणको पूर्वाधार निर्माण भएको तर कानुनी जटिलताका कारण कृष्णसारलाई स्थानान्तरण गर्न नसक्दा पूर्वाधारहरू प्रयोगविहीन रहेको अवस्था छ। रिङरोडको अवधारणा ल्याइएता पनि बजेटले कार्यान्वियनलाई मुर्त रुप दिन नसकेको देखिएकाले गौरवका रुपमा अगाडि सारेका योजनामध्ये हरियाली पार्क बाहेक अन्य योजनाको कार्यान्वियनको प्रगति सन्तोषजनक देखिँदैनन् ।

४६ **सडक मर्मत कार्य** (२१-२०८०-५-२५):

शिवनगर पारिजात टोल जाने सडक मर्मत उपभोक्ता समितिसँग लगतइस्टिमेट २१९६९८५। स्वीकृत भई नगरपालिकाको अनुदान रु १९७७२८६।६६ भुक्तानी हुने गरी सम्झौता भएकोमा निज उपभोक्ता समितिले सब लेटमा ठेक्का कार्यान्वियनको जिम्मा निर्माण व्यवसायी कनकालिनी निर्माण सेवालाई दिइ सडक मर्मत गरेको छ। सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ मा रितपूर्वक उपभोक्ता समितिसँग भएको सम्झौता अनुसारको निर्माण कार्य समितिले निर्माण व्यवसायबाट गराउन नमिल्ने, यसरी गरे गराएको भएमा निर्माण सम्झौता रद्द गरी आगामी दिनमा उक्त समितिसँग सम्झौता नगर्नेसम्मको कारबाही तोकेकोमा पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत सडक कालोपत्र गर्ने, सडक ग्राभेल गर्ने, सडक मर्मत गर्ने, कल्भट निर्माण गर्ने, डिप बोरिङ जडान गर्ने जस्ता कार्यहरूको सम्झौता गरी उक्त निर्माण पूर्वाधार विकासका कार्यहरू सब लेटमा निर्माण व्यवसायीबाट माल मेटेरियल सहितको ठेक्का लगाई भुक्तानी हुने गरेको परीक्षण गरेका श्रेष्तासँग संलग्न कागजात प्रमाणबाट देखिन्छ । उपभोक्तासँग सम्झौता वमोजिम भएको निर्माण कार्य सवलेटमा निर्माण व्यवसायीलाई दिई ठेक्का कार्यान्वियन गर्ने कार्य सम्झौता, सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ विपरित देखिन्छ । यस्तो कार्य नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

४७ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

स्थानीय तहमा स्वीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनत्तम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवम् सामुदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीय तहभित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । प्रधानमन्त्री

रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका २०७५ को दफा २(१) बमोजिम पालिकाले बेरोजगारको तथ्यांक अद्यावधिक गरेर सूचीमा समावेश भएकाहरुलाई प्राथमिकीकरण गरी प्राथमिकता क्रम अनुसार कामका लागि रोजगार कार्यक्रममा संलग्न गराई बढिमा १०० दिनको रोजगारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि २०७७ को सि.नं. ४ अनुसार श्रममूलक आयोजना छनौट गर्दा स्थानीय तहको वार्षिक योजना तर्जुमाका सबै चरण पूरा गरि आयोजना बैंक तयार गरी सोहि आयोजना बैंक अनुसार प्राथमिकता क्रममा रहेका बेरोजगार व्यक्तिको आधारमा कार्यपालिकाको योजना सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ । तर पालिकामा आयोजना बैंक तयार नगरी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको पाईयो । यस आ.व.मा पालिका अन्तर्गतका वडाहरुमा सञ्चालन भएका आयोजना निम्नानुसार छन् ।

वडा नं.	कार्यक्रम	रोजगार संख्या	ज्यालामा खर्च भएको रकम
पालिकाका १३ वटा वडामा १३ वटा योजना	सडक तथा सिँचाई कूलो, नहर सरसफाई , वृक्षारोपन लगायतका कार्यक्रम	७५	५०१००००

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत यस पालिकामा यस आ.व. मा रु. ७२२४००० रकम व्यवस्था भएकोमा रु. ७०१४९०१ करिव ९७.११ % खर्च भएको देखिन्छ। यस मध्ये रु. ५०१०००० श्रमिकको ज्यालामा खर्च भएको देखिन्छ।यस कार्यक्रमका लागि स्थानीय तहभित्रका वडामा सडक तथा सिँचाई कूलो, नहर सरसफाई वृक्षारोपन लगायतका कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रम संचालन गर्न दर्ता गरिएका ८३९ मध्ये यस वर्ष ७५ जनालाई औषत १०० दिन रोजगारी प्रदान गरेको देखिन्छ। पालिकाले रोष्टरमा सूचीकृत भएका श्रमिकका लागि अधिक रोजगारीका लागि आवश्यक मात्रामा श्रम प्रधान योजना छनौट गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

४८ **हरियाली पार्क निर्माण एवं सौन्दर्यकरण**

सङ्घीय सरकार प्रदेश सरकार एवं नगरपालिकाको लगानीमा बहुवर्षीय आयोजनाको रुपमा रु १६ करोड ४० लाख ७७ हजारको पहिलो चरणको कार्यको लागि लगत अनुमान स्वीकृत भई नियमानुसार बोलपत्र स्वीकृत भई निर्माण व्यवसायी डाइनामिक्स कन्स्ट्रक्सन प्रालीसँग रु ११५४६३ २८२।५७ (२७.४१% घटी) मा ठेक्का सम्झौता भएको छ । २०८२।१।२८ सम्म निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी कार्य आदेश भएकोमा गौरवको आयोजना कार्यान्वयनको अवस्थामा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन्।

४८.१ आयोजनाको डिटेल प्रोजेक्ट रिपोर्ट परामर्श सेवा लिई A.P. Engineering design Solution Pvt. Ltd, Lalitpur ले तयार गरेको उक्त डिपिआरमा १६ वटा भवनका ब्लकहरु निर्माण, विद्युतिय चार्ज स्टेशन,कम्पाउन्ड वाल ल्यान्ड पुलिङ काठे पुल, सिल्ड्रेन पार्क इम्बार्कमेन्ट निर्माण लगायतका १३ किसिमका संरचना प्रस्ताव गरिएको देखिन्छ। हरियाली पार्कको निर्माणका लागि ठेकेदारसँग सम्झौता भए पश्चात निर्माणस्थल विवादका कारण खगेरी पुलबाट पश्चिम तोकिएको निर्माणस्थल पूर्व उत्तरतर्फ परिवर्तन भएको देखिन्छ। यसरी निर्माणस्थल परिवर्तन हुँदा सुरुमा कुल लागत भित्र रहने गरी ठेक्काको रिभाइज इस्टिमेट समेत परिवर्तन भई संशोधन गरेको अवस्था छ । कार्यालयले निर्माणस्थल लगायतका आयोजनाका पूर्ण तयारीको कार्य सम्पन्न गरेर मात्र ठेक्का आव्हान गर्नुपर्ने, सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को व्यवस्था पालना गरेर मात्र ठेक्काका प्रक्रिया अगाडि बढाउन नसक्दा थप प्रशासनिक दायित्व थप भएको अवस्था छ ।

४८.२ आयोजनालाई यस आर्थिक वर्षमा ४ करोड ४० लाख बजेट विनियोजन भई हालसम्म प्रथम रनिङ बिलबाट रु २२८०३४८३।३३ भुक्तानी गरी इम्बार्कमेन्ट कटेज ब्लक, क्याफे ब्लक, र प्रशासनिक ब्लकका संरचनाहरू निर्माणका क्रममा रहेका, ल्यान्ड पुलिङको कार्य करिब करिब सकिएको छ। अन्य रेस्टुरेन्ट ब्लक लगायतका संरचना प्रारम्भ नै हुन सकेको छैन। निर्माण सम्झौता अनुसारको करिब ८० प्रतिशत समय व्यतीत भइसकेको अवस्थामा तोकिएको समयमा गौरवको आयोजना सम्पन्न हुन सक्ने हालसम्मको प्रगतिलाई आकलन गर्दा निर्माण कार्यमा ढिलाई भएको देखिन्छ ।यसले पार्कलाई समयभित्र लिजमा लगाई आयआर्जन गर्ने पालिकाको योजना पछाडि

सार्नुपर्ने, थप निर्माण समयका कारण आयोजनाको लागतसमेत बढ्न सक्ने अवस्था छ । अत: स्वीकृत तालिका अनुसार ठेकेदारसँग अपडेट माग गरी निर्माणलाई तीव्रता दिन आवश्यक निर्देशन हुनुपर्दछ ।

४८.३ **हरियाली पार्कको डिपिआर प्रतिवेदन** - परामर्शदाता मार्फत तयार पारिएको रत्ननगर हरियाली पार्कको सबैभन्दा आकर्षक पक्ष waterfall with spond remix रहेको, त्यसका लागि परामर्शदाताले पेश गरेको पार्कको जोग्राफिकल लोकेसन ठेक्का सम्झौता पश्चात आएर परिवर्तन समेत भएको, पोखरीमा फोहरा सहित आकर्षण संरचना बाह्रै महिना सञ्चालनका लागि डीप बोरिङको प्रस्ताव गरिएकोमा हाइड्रोलोजिकल रिपोर्टमा पानीको सतह, पानी डिस्चार्जको मापन लगायतका प्राविधिक पक्ष उल्लेख नभएको १० वर्षको पानीको खपतसम्मको टेबुलरसम्म गरेको पानीको डिस्चार्ज तथा सतह र फ्लोर सहितको स्रोत सुनिश्चितता निष्कर्षमा खुलाई सुझाव दिएको छैन । पार्कको सबैभन्दा आकर्षण नै पार्क भित्रका जलाशय फोहोरा र सोमाथि villa resort रहेकाले पानीको अभावमा पार्कमा गरिएको लगानी अनुत्पादक देखिने अवस्था छ। पार्कको वार्षिक सञ्चालन बापत भाडाबाट रु ३ करोडभन्दा बढी रकम आम्दानी गर्ने लक्ष्य सहित लगानी गरिएको उक्त पार्कमा जलाशयलाई आवश्यक पर्ने पानीको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।

४८.४ **भोगाधिकार** - करिब पाँच बिघा क्षेत्रफल ओगटेको हरियाली पार्कको जग्गा हालसम्म खगेरी सिंचाई आयोजनाको नाममा रहेको, उक्त जग्गाको भोगाधिकार नगरपालिकाले आफ्नो नाममा आउने प्रक्रियासम्म प्रारम्भ गरेको तर हालसम्म निर्णय भई नसकेको अवस्था छ । सो स्थानलाई खगेरी सिचाई उपभोक्त समितिले सवै जग्गा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न पालिकालाई पत्राचार गरेकोमा पालिकाले नै संरचना निर्माण गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरेको जनाएको छ । जग्गाको स्वामित्व पालिकामा आउने सुनिश्चितता नहुँदै बहुवर्षीय करिब एक अर्ब लगानी हुने आयोजनामा ठेक्का प्रक्रिया गरी निर्माणको कार्य सुचारु भएको देखिन्छ । कानुनी प्रक्रिया टुङ्गयाई भोगाधिकार पालिकामा आउने व्यवस्था यथाशीघ्र कार्यान्वयन हुनुपर्दछ।

४९ शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्ति

शिक्षक सेवा नियमावली, २०५७ को नियम (८) मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका सामूदायिक विद्यालयको रिक्त शिक्षक दरबन्दिको विवरण प्रत्येक वर्षको जेठ मसान्तसम्म सम्बन्धित जिल्लास्थित शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई पठाउनु पर्ने उल्लेख छ । यस आ.व.मा पालिकाको शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्तिको व्यहोरा देहाय बमोजिम रहेको छ ।

विद्यालयको संख्या	दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	स्थायी पदपूर्ति	पदपूर्ति मध्ये करार	रिक्त पद	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
२७	३८४	३८४	२५१	१३३	०	११३३७	२९.५२

उपरोक्त तालिका बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:३० रहेको छ । त्यसैले तोकिए बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कायम गर्दै करारमा रहेका पदहरु स्थायी पूर्ति गर्नेतर्फ पालिकाले पहल गर्नुपर्दछ ।

५० स्वंयम सेवक शिक्षक

पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका स्विकृत दरवन्दि अनुसार नियमानुसारको तलब भत्ता लगायतका सुविधा खर्च लेख्दै आएको छ । संघ तथा प्रदेश सरकारको स्रोतबाट शिक्षकहरुको तलव भुक्तानी भइसकेको अवस्थामा पालिकाले आन्तरिक श्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी आ.व. २०८०।८१ मा कार्यपालिकाको निर्णय मार्फत पालिका अन्तर्गतका १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुमा जम्मा २४ जना शिक्षकलाई करार सम्झौता गराई स्वयंसेवक शिक्षकका रुपमा पदस्थापन गरेको छ । यस आ.व. मा २४ जना स्वंयम सेवक शिक्षकको तलवमा कुल रु. २७,०९,५८० खर्च लेखेकोले पालिकालाई थप व्ययभार पर्न गएको छ । पालिकाले विद्यालयहरुको शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था यकिन गरी आवश्यकताको आधारमा मात्रै योग्य करार शिक्षकलाई नियुक्ति गर्नुपर्दछ ।

५१ **विद्यालय सुधार योजना तथा आर्थिक लेखापरीक्षण** (१५५-२०८१-१-३०):

कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.१० कम्पोनेन्ट नं. २.८.५ मा विद्यालय सुधार योजना (SIP) निर्माणका लागि माध्यमिक तहका विद्यालयलाई रु. २०००० का दरले तथा आधारभूत तहका विद्यालयलाई रु. १५००० का दरले त्यस्तै सामाजिक तथा आर्थिक लेखापरीक्षणका लागि माध्यमिक तहका विद्यालयलाई रु. १५००० का दरले तथा आधारभूत तहका विद्यालयलाई रु. १०००० का दरले रकम निकासा दिनुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले विद्यालय सुधार योजना निर्माण तथा सामाजिक तथा आर्थिक लेखापरीक्षण नगरेका तपसिलका विद्यालयलाई सो वापतको रकम निकासा दिएकोले सम्बन्धित विद्यालयले सोको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने अन्यथा सो रकम सम्बन्धित विद्यालयबाट असूल गरी संघीय संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

विद्यालयको नाम	विद्यालय सुधार योजना निकासा रु.	सामाजिक तथा आर्थिक लेखापरीक्षण निकासा रु.	जम्मा निकासा रकम रु.
नेपाल नमूना मावि	२००००	१५०००	३५०००

प्रमाण पेश नगरेको	३५,०००

५२ **विद्यालय अनुदानको अनुगमन**

विद्यालय कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका ०८०।८१ कार्यक्रम कार्यान्वियन सम्बन्धी मार्गदर्शन अनुसार स्थानीय तहले विद्यालयहरुमा जाने सबै प्रकारका अनुदानहरुलाई व्यस्थित गर्न र शिक्षामा हुने लगानी प्रभावकारी बनाउन आफ्नो तहको सयंन्त्रमा अनुदान व्यवस्थापन यूनिट निर्माण गरी अनुदानको निकासा गर्ने व्यवस्था उल्लेख छ । पालिकाले यस वर्ष विभिन्न २७ वटा विद्यालयहरुलाई पाठ्यपुस्तक अनुदान, दिवा खाजा अनुदान, ओजेटि अनुदान, आईसिटि ल्याब अनुदान, नमूना विद्यालय भौतिक निर्माण लगायत अन्य विभिन्न शिर्षकवापत रु. ५,२७,२०,००० अनुदान निकासा दिएकोमा संयन्त्र परिचालन भएको अनुदान खर्चको अनुगमन गरेको देखिएन । पालिकाले आफूले दिएको अनुदानको उपयोगको सुनिश्चितताको लागि अनुगमनको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

५३ **संस्थागत विद्यालयद्धारा निःशुल्क शिक्षा विवरण**

नेपालको संविधानको अनुसूची (८) अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा स्थानीय तहको अधिकारको सूची अन्तर्गत रहेको देखिन्छ । अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा २७ मा निजी लगानीका विद्यालयले प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा देखि बाह्र कक्षा सम्मका कूल विद्यार्थी संख्या अनुसार पांचसय जनासम्म, पांचसय देखि आठसय जनासम्म र आठसय भन्दा बढी विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयले क्रमशः कम्तीमा दश, बाह्र र पन्ध्र प्रतिशत विद्यार्थीलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्न स्थान आरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । शिक्षा नियमावली , २०५९ को नियम १५१ मा संस्थागत विद्यालयले गरीव, अपाङ्ग , महिला, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्र वृत्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस आ.व. मा संस्थागत विद्यालयद्धारा छात्रवृत्ति प्रदान गरिएका देहायबमोजिम विद्यार्थी संख्या मात्र वेबसाईटमा सार्वजनिक गरेको छ । नियमावली बमोजिम विद्यार्थीको नाम, ठेगाना र रकम सहितको विवरण सार्वजनिक गरेको देखिएन । तथा कतिपय विद्यालयले शिक्षा ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिमको न्यूनत्तम संख्यामा समेत छात्रवृत्ति उपलब्ध गराएको देखिएन ।उदाहरणका रुपमा पञ्चकन्या विद्यामन्दिरमा कूल १४१४ विद्यार्थी भएकोमा ऐन बमोजिम १४१४ को १५% विद्यार्थी अर्थात २१२ जनालाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेमा १४७ जनालाई मात्र छात्रवृत्ति प्रदान गरी जम्मा १०.३९% विद्यार्थीलाई मात्र छात्रवृत्ति प्रदान गरेको देखिन्छ । तसर्थ शिक्षा ऐन तथा नियमावली बमोजिम पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका विद्यालयको अनुगमन गरी यस्ता छात्रवृत्ति कार्यक्रमको कार्यान्वियनको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी छात्रवृत्ति पाउने विद्यार्थीको नाम, ठेगाना र रकम पालिकाको र सम्बन्धित विद्यालयको वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

विद्यालयको नाम	नर्सरी देखि कक्षा १२ सम्मका विद्यार्थी संख्या	छात्रवृत्ति पाएको विद्यार्थी संख्या	छात्रवृत्ति पाउनुपर्ने विद्यार्थी प्रतिशत	छात्रवृत्ति पाएको विद्यार्थी प्रतिशत
हिमालयन आ मा वि	५४९	६६	१२.००%	१२.०२%
लाइसियम इ स्कुल	४८६	५७	१०.००%	११.७३%
एन्जल्सवल्ड इ स्कुल	३६३	५८	१०.००%	१५.९८%
पञ्चकन्या विद्या मन्दिर	१४१४	१४७	१५.००%	१०.३९%
अन्नपूर्ण शिशुनिकेतन	२९५	३५	१०.००%	११.८६%
बुद्धज्योती इ स्कुल	५९६	६०	१२.००%	१०.०७%
युनिक एकेडमी	३९७	६७	१०.००%	१६.८८%
सपना भिलेज	३३	१०	१०.००%	३०.३०%
ग्रीनसोसाइटी	४७४	६४	१०.००%	१३.५०%
लिटिलस्टार	३५७	४३	१०.००%	१२.०४%
सत्य साइ आदर्श	१६७	२४	१०.००%	१४.३७%
न्यु स्पिडि	४३९	५३	१०.००%	१२.०७%
एकता शिशुनिकेतन	११४५	१५४	१५.००%	१३.४५%
प्यारागन मा वि	५७८	८५	१०.००%	१४.७१%
न्यू क्यापिटल कलेज	७९६	१०३	१२.००%	१३%
पिसभिजन इ स्कुल	४६६	५०	१०.००%	१०.७३%
सगरमाथा	४०६	५२	१०.००%	१२.८१%
स्काइराइडर	३०७६	३४३	१५.००%	११.१५%
शिक्षा विकास इ स्कुल	५५५	६५	१२.००%	११.७१%
नर्थ प्वाइन्ट एकेडमी	३६२	४३	१०.००%	११.८८%
दिव्यज्ञान इ स्कुल	२४५	२९	१०.००%	११.८४%
अविट ई स्कुल	६९९	९७	१२.००%	१३.८८%
भानु मेमोरियल	६०३	५८	१२.००%	९.६२%

	१४५०१	१७६३	पालिका औषत	१२.१६%

५४ **विद्यालय निकासा रजिष्टर**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले आय व्यय ठिक र विश्वसनिय रहेको तथा दोहोरो हुने गरी भुक्तानि भएको छैन भन्ने कुरामा ध्यान दिनुपर्ने उल्लेख छ ।पालिकाले यस आ.व. २७ विद्यालयलाई रु. २२,९७,४२,००० निकासा खर्च लेखेकोमा तोकिएको ढाँचामा विभिन्न विद्यालयलाई निकासा दिएको विवरणको स्पष्ट विवरण खुल्ने गरी यथार्थ विवरण राख्नुपर्नेमा निकासा अभिलेख राखेको छैन ।अद्यावधिक निकासाको अभिलेख नराख्दा दोहोरो निकासा विद्यालयलाई जान सक्ने स्थिति छ । जसबाट दरवन्दि पदपूर्ति अनुसारको विद्यालयलाई वास्तविक निकासा दिनुपर्ने र भुक्तानि दिएको बारे यथार्थ विवरण प्राप्त गर्न कठिन हुने भएकोले विद्यालयगत निकासा रजिष्टर खाता अद्यावधिक राख्नु पर्दछ ।

५५ **शिक्षक अभिलेख**

पालिकाले पालिका भित्र रहेका विद्यालयहरुको स्विकृत दरवन्दी (राहत, करार समेत) विद्यालयमा शिक्षक पदपूर्तिको अवस्था, सरुवाको विवरण, अवकास विवरण तयार नगरेकोले निकासा भएको रकम वास्तविक भए नभएको भिडान गर्न सकिएन । पालिकाले विद्यालयबाट पेश गरेको माग फारामलाई मात्र आधार लिई तलब निकासा दिएको देखिएको हुँदा शिक्षक सरुवा, अवकाश भए पश्चात सम्बन्धित शिक्षकको तलब सुविधा रकम निकासा नभएको भनि भिडान गर्न नसकिएको हुँदा अभिलेख तयार गरी खर्चलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ । अतः यसरी शिक्षकको विस्तृत विवरण अद्यावधिक नगर्ने कर्मचारीलाई यसको जिम्मेवार बनाउनुपर्दछ ।

५६ **विद्यार्थी संख्या भन्दा बढी बालविकास सहजकर्ता**

प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड मार्गदर्शक पुस्तिका २०७५ को प्रथम संशोधन २०७७ बमोजिम न्यूनतम २५ जना सम्म विद्यार्थी संख्या भएकोमा १ जना र २५ जना भन्दा बढी भएमा थप बाल विकास सहयोगी कार्यकर्ता राख्न पाउने व्यवस्था छ ।तर, पालिका अन्तर्गत सञ्चालित देहायका विद्यालय बालविकास केन्द्रहरुमा २५ जना भन्दा कम विद्यार्थी रहेका विद्यालयहरुमा पनि २ जना बाल विकास सहजकर्ता राखी संघ सशर्तबाट रु १०,०००।- का दरले र पालिकाबाट रु ८०००।- का दरले भुक्तानी भएको रकम अनियमित देखिएको रु.

विद्यालयको नाम	विद्यार्थी संख्या	आवश्यक बाल शिक्षक	नियुक्त बाल शिक्षक	बढि व्ययभार रकम
द्धवारिकादास मावि	२४	१	२	२३४०००
मोहना मावि	२१	१	२	२३४०००
पञ्चकन्या मावि जयमंगला	४६	२	३	२३४०००
			जम्मा	७०२०००

अनियमित भएको	७,०२,०००

५७ **प्रति विद्यार्थी लागत**

पालिकामा कार्यरत शिक्षकहरुको दरवन्दि एंवम पदपूर्तीबाट कायम संख्या र विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको संख्या कार्यान्वियन पुस्तिकाले तोकेको अनुपातमा रहने उल्लेख छ ।यद्धपि कतिपय विद्यालयमा न्यून विद्यार्थी संख्या रहेको विद्यालय नजिकमा रहेको अर्को

विद्यालयमा मर्ज समेत नसकेको अवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्रति विद्यार्थी लागत देहाय बमोजिम रहेको छ ।

बजेट विवरण	बजेट रकम	खर्च रकम	विद्यार्थी संख्या	प्रति विद्यार्थी लागत रु.
तीनै तहका सरकारबाट जम्मा	३२३४४२०००	२८२४६२०००	११३३७	२४९१५

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको सामुदायिक विद्यालयको वाल विकास देखि कक्षा १२ सम्म प्रति विद्यार्थी लागत रु. २४,९१५ रहेको देखिन्छ । विद्यार्थीमा भएको लगानीको प्रतिफल क्लास आउट भएपछि मात्र देखिने हुँदा लगानीका आधारमा विद्यार्थी उतिर्ण हुने गरी गुणस्तरीय शिक्षाका लागि शिक्षण विधि प्रक्रियालाई परीमार्जन गरी उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने गरी पठनपाठनलाई व्यवस्थित, सिपयूक्त बनाउने तर्फ लगानीलाई केन्द्रित गर्नुपर्दछ ।

५८ **अनुगमन भत्ता** (१७७-२०८१-२-१८):

अर्थ मन्त्रालयको कार्य संचालन निर्देशिका २०७७ को परिच्छेद ७.१.५ को वुंदा नं. ७ मा सार्वजनिक निकायबाट सञ्चालित तालिम, गोष्ठी तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा अनुगमन भ्रमण टोली खटाउनु परेमा कामसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धीत कर्मचारी मात्र खटाउनु पर्ने र त्यसरी कर्मचारी खँटाउदा बढिमा तीन जनाको टोली खटाउनु पर्ने उल्लेख छ ।तर यसरी खटाईएको टोलीलाई अनुगमन भत्ता दिने उल्लेख छैन । पालिकाले ईन्सोर कार्यक्रम संचालित विद्यालयहरुमा अनुगमन निरिक्षण तथा सिप विकास परियोजना कार्यक्रमको अनुगमन वापत ३ जनाको टोलि खटाउनुपर्नेमा सो कार्यक्रममा विभिन्न कर्मचारीलाई पटक पटक गरी ७४ संख्यामा ११ जनासम्म अनुगमनकर्ता राखि रु.७४००० खर्च लेखेको रकम नियमसम्मत देखिएन ।

५९ **ठेक्का व्यवस्था**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिस्पर्धि आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको छ । यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा ११ देखी ३९ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो । पालिकाको स्वीकृत नर्म्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भएपनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा दुविधा थपिएकोले एकिन गर्नसक्ने अवस्था, आधार, कारण उपलव्ध भएन । यस सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको एकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा ठेक्का कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ ।

निर्माण व्यवसायीको नाम	कामको विवरण	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
श्री P.K. Nirman Sewa, Ratnanagar- 16, Chitwan	Construction of New Building Jhuwani Secondary School and Completion Work of Dristi Bihin Building Block 1st Floor, Ward No. 05	१२०६३०७४	८१५८६०५	३२
श्री Dibya Darshan Nirman Sewa Pvt. Ltd., New Baneshwor-KMC- 10 ,	Construction of Asphalt and RCC Road, Ward No. 02	९८८३६३३	८७८३३७२	११
श्री Prajil Construction Pvt. Ltd., Mandhawan- 5 , Lalitpur	Construction of Drain with Footpath, Chitrasari-Bachhauli Road, Ward No. 06 & 07	३५२६८१३३	२६४५६१९८	२५
श्री Dakshya Engineering Construction Pvt. Ltd.,	Construction of Drain with Footpath, Charachowk to Samudayik Marga, Ward No. 07	१२५९१२४३	८०२१०२२	३६
श्री Perisha Construction Suppliers Pvt. Ltd., Bharatpur,	Construction of Asphalt Road and Drain with Footpath, Ward No. 01	८९९८६२८	६८१३५४४	२४
श्री Perisha Construction Suppliers Pvt. Ltd., Bharatpur,	Construction of Asphalt Road, Ward No.- 08 & 09	९२११५४०	८०७७९४०	१२
श्री Power Product House Pvt. Ltd, Puranoo Thimi, Bhaktapur	Construction of Swastheka Lagi Byayamsala Nirman Pratyak Wardma (Na.Gau.Yo.) 1 Dekhi 16 Ward, 16 Sthanma Nirman (Supply and Installation of Open Gym Instruments)	९७३५७०६	५९६२४०७	३९
श्री Manakamana Contractor & Builder's Pvt. Ltd., Bharatpur,	Construction of Asphalt Road, Ward No.- 04, 05 & 14	१७९४२३१८	१३४५८३५७	२५
श्री Gorakhakali Engineering Construction Company Pvt. Ltd., Gorkha- 1 , Gorkha	Construction of Providing and Laying Bituminous Concrete/Asphalt Concrete at various location of Ward No. 11 & 12	७४६६४५३	६१४४८२४	१८
	Construction of Asphalt Road, Drain with Footpath, Ward No. 10 & 13	४६३२५२६०	३८२९१५४७	१७
श्री Manakamana Contractor & Builder's Pvt. Ltd., Bharatpur,	Constrution of Covered Hall at Ward No. 04 & 16	५३४४८१६	३६९५२८४	३१
	Construction of Hariyali Park, Ward No. 09, 10 & 11	१५९०६०७६३	११५४६३२८२	२७
श्री Mahakalidevi Construction Company Pvt. Ltd., Rapti- 9 ,	Construction of Adminsitrative Building of Ward No. 1 of Ratnanagar Municipality	१०००५५८८	६६०६८०१	३४
श्री UV Engineering Consultancy & Construction Pvt. Ltd.	सडक सौन्दर्यकरण , वडा नं. १०	९६५०२६१	५८७८०५७	३९

६० ठेक्काको विवरण

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ले तोकेको ढाँचामा ठेक्काको अभिलेख तयार गर्नुपपर्दछ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार कार्यालयबाट भएको योजना सम्झौता तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार रहेको छः

खरिद सम्झौता									
जम्मा यस वर्ष सम्पन्न		प्रथम चौमासिक		दोश्रो चौमासिक		तेश्रो चौमासिक		आषाढ महिनाको मात्र	
संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
३१४	१७३५३२४८७	२०	१४६६०४६७	८६	४९१२२०००	२०८	१०९७५००२०	९५	५३४३१७००

उल्लेखित विवरण अनुसार पालिका पूजिगततर्फ यो वर्ष कार्यालयले विभिन्न कार्यको लागी ठेक्का तथा उपभोक्ता समितिसँग रू.१७ करोड ३५ लाख ३२ हजार लागतको ३१४ योजना सम्झौता गरेकोमा प्रथम चौमासिकमा रु.१ करोड ४६ लाख ६० हजारको २० योजना, दोश्रो चौमासिकमा रु.४ करोड ९१ लाख २२ हजारको ८६ योजना र तेश्रो चौमासिकमा रु.१० करोड ९७ लाख ५० हजारको २०८ योजना, तथा आषाढमा मात्र ५ करोड ३४ लाख ३१ हजारको ९५ योजना सम्झौता भई सम्पन्न/व्यवस्थापन भएको देखिन्छ । सार्वजनिक खरिद नियमावलीको व्यवस्थाअनुसार प्रथम चौमासिकभित्र ठेक्काको खरिद सम्झौता सम्पन्न गरी दोश्रो चौमासिकमा कार्यान्वियनमा जानुपर्नेमा आषाढ महिनामा ९५ वटा योजनाको सम्झौता गरी वजेट खर्च गर्नु उपयुक्त देखिएन ।

६१ **विमा नगरेको**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा खरिद सम्झौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक बीस लाख रुपैयाँ भन्दा बढीको निर्माण कार्य गर्दा विमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले निम्नानुसारको सम्झौता भएकोमा सो काम गर्न व्यवस्था गरिएका कार्यहरुमा व्यक्तिगत दुर्घटना, उपकरण र गरिने कामको वीमा गर्नुपर्नेमा उपभोक्ता समितिले गर्ने काममा विल अफ क्वाण्टिटिमा समेत विमा सम्बन्धी प्रावधान नै राखेको देखिएन । निर्माण कार्यको जोखीम न्यूनीकरणमा असर पर्न नदिन नियम वमोजिम वीमा गराउने कार्य अनिवार्य गर्नुपर्दछ ।

योजनाको नाम	योजना सम्झौता मिति	विनियोजित रकम रु	कुल लागत रकम रु	जम्मा भुक्तानी भएको (Contingency सहित)
घेघौली घोल कल्भर्टदेखि उत्तर युवराज न्यौपानेको घर जाने सडक कालोपत्रे	०२/०५/२०८०	२२७५०००	२४५९९३६	२२७१३९४
विभिन्न सडक कालोपत्रे (कृष्ण बरालको घरदेखि पश्चिम श्याम न्यौपानेको घरसम्म र कमलाकान्त सुवेदीको घर हुँदै पुर्व युवराज तिमल्सीनाको घरसम्मको सडक कालोपत्रे पञ्चकन्या स्कुल देखि उत्तर पश्चिम जाने बाटो कालोपत्रे र शेषनाथ अधिकारीको घर हुँदै तिर्थ सुवेदीको जग्गाको चोकसम्म कालोपत्रे र मागमा आधारित कालोपत्रे नाला निर्माण तथा सार्वजनिक निर्माण)	०२/११/२०८०	३२५००००	३५१४४७९	३१९१८४२
सौराहा हात्तीचोक गैडाचोक सडक खण्ड निर्माण	०७/१४/२०८०	२५०००००	२६७५५८८	२३४२८३१
कृष्णसार संरक्षण अभियान निरन्तरता (न.गौ.यो.)	०४/०४/२०८०	४२०००००	४४८४६७४	२८८१७८
माधवपुर माध्यमिक विद्यालय अगाडी कालोपत्रे	०८/०५/२०८०	२००००००	२१६७७२०	१९७०८५३
साना सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम (वडा ९) सिसै	०८/१९/२०८०	१९७१०००	२२४८०१०	१०६२०५५
भाँडघारी नाली तथा बाटो निर्माण रनपा १३	०९/०५/२०८०	२००००००	२१८३७३०	२००००००
पञ्चकन्या सामुदायिक वन कृष्णसार संरक्षण बसोबास व्यवस्थापन योजना रनपा १०	०८/२०/२०८०	४००००००	४३२४७०७	२३८००७९

६२ **सोझै खरिद**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को दफा ८५ प्रतिस्पर्धा सिमित नहुने गरी खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावलीमा रु.१० लाखसम्मको खरिद कार्य सोझै गर्न सकिने, रु. १० लाखभन्दा माथि रु. २० लाखसम्म सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट र सोभन्दा माथि बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै सोझै खरिद कार्य गर्दा एक आर्थिक वर्षमा सीमाभन्दा बढीको खरिद गर्न नहुने एवं एउटा आपूर्तिकर्तासँग एक पटकभन्दा बढी सोझै खरिद गर्न नहुने उल्लेख छ । पालिकाहरूले यो वर्ष पुँजीगत तथा चालु किसिमका वस्तु वा सेवा खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक विधि बीना सोझै पटक पटक खरिद तथा निर्माणको काम गरेको छ ।

निर्माण व्यवसायीको नाम	आयोजनाको नाम	अन्तिम भुक्तानी
श्री रन निर्माण सेवा, रत्ननगर- ३ , चितवन	आदर्श टोल अन्तर्गत कृष्ण खड्काको घरदेखि दक्षिण तर्फ ३२ मी. र पञ्चरत्न टोल अन्तर्गत फणिन्द्र भण्डारीको घरदेखि पश्चिम तर्फ ३४ मी. सडक कालोपत्रे निर्माण योजना , रत्ननगर- १३	४७४७२०
श्री हरि ॐ कृषि फर्म, रत्ननगर- ३	रत्ननगर नगरपालिका वडा नं. ३ स्थित कयरखोला बेल्सीदेखि उत्तर तर्फ १ कि.मी. नयाँ निर्माण भएको ग्यावीन जाली एवं तटबन्धन संरक्षण गर्न भेटिभर रोपण मार्फत पर्यावरण संरक्षण तथा बायोईन्जिनियरिङ्ग कार्य	३२५९२०
श्री आर.एच.पि. कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि., टोखा	सार्वजनिक जग्गा संरक्षण अन्तर्गत जि.आई. काडेतार कम्पाउण्ड वाल निर्माण , रत्ननगर- १३	४५२७१०
श्री न्यू एस.वि. कन्स्ट्रक्सन, रत्ननगर-१२ , चितवन	बकुलहर रत्ननगर अस्पताल जाने सडकको सौन्दर्यीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत उक्त सडकको प्रवेश विन्दुमा रहेको घर भत्काउने काम र सडकको डिभाईडर र सडक किनारा छुट्याउन एवं सडक सुन्दर देखाउन	४३३३४८
श्री एस.के.एस. निर्माण एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि., रत्ननगर-	रत्ननगर नगरपालिका वडा नं. १, २ , ३ र ४ शहिद स्मृति बहुमुखी क्याम्पस चोकदेखि पश्चिम रत्ननगर तरकारी मण्डीचोक , टाँडीचोक , सौराहाचोक , बकुलहरचोक , निपनीचोक लगायतको विभिन्न स्थानमा ग्रावेल	४६३२७५
श्री बागेश्वर निर्माण सेवा, ठोरी- ५ , सुवर्णपुर , पर्सा	Blood Bank पूर्वाधार निर्माण (मेशिन तथा सामाग्री) शीर्षक अन्तर्गत यस रत्ननगर नगरपालिका वडा नं. 2 मा रहेको नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा रत्ननगर भवनमा रक्तसञ्चार तथा रक्त संकलन केन्द्र स्थापना गर्न कोठा पार्टेशन तथा अन्य व्यवस्थापनको गर्ने	१३८४३४
श्री ॐ निर्माण सेवा, रत्ननगर- ८ , चितवन	बक्षेश्वर मन्दिर कम्पाउण्डवाल निर्माण कार्य, रत्ननगर- ६	८९७९४९
श्री एस.ओ. कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि., काठमाण्डौं १०	बकुलहर चोकदेखि उत्तर बैरिया सडक नाला सरसफाई कार्य , रत्ननगर- १०	१९९९६५

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ को उपनियम (४) मा सार्वजनिक निकायले यसरी सोझै खरिद गरेका ठेक्कामा सम्झौता अनुसार रकम भुक्तानी गर्दा रिटेन्सन मनी वापत रनिङ वा अन्य विल विजकमा ५ प्रतिशतको दरले अग्रिम कर कट्टी गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था पालना गरेको देखिदैन । तर पालिकाले उपरोक्त अनुसारको निर्माण व्यवसायीबाट सोझै काम गराई रकम भुक्तानी गर्दा रिटेन्शन मनी कट्टी गरेको छैन । नियमावलीले तोकेको सिमाभन्दा बढीको खरिद सोझै गराउने कार्य कानुन विपरित हुने र उक्त भुक्तानीमा कट्टि गर्नुपर्ने धरौटी वापतको रकम श्रोतमा नै कट्टा गर्ने व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ ।

६३ सार्वजनिक परिक्षण

स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७८ बमोजिम नगरपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई दिगो भरपर्दो र प्रभावकारी वनाई स्विकृत कार्यक्रमको सामाजिक परिक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परिक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्गा वमोजिमको कार्य भएको देखिएन । ऐनमा तोकिएकमोजिम आफ्ना खर्च भएका योजना कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक परिक्षण एवं सो को सार्वजनिक सुनुवाई गरी पालिकावाट हुने आर्थिक कारोवारमा जवाफदेहिता र पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ ।

६४ **पालिका कार्यालयका काम उपभोक्ता समितिवाट गराएको**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४ मा काममा मितव्ययी, गुणस्तरीय,रोजगारी श्रृजनागर्ने तथा दिगोपना हुने भएमा त्यस्ता आयोजना उपभोक्ता समितिमार्फत गराउन सकिने उल्लेख छ। साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिमार्फत गराएको कामको स्वामित्व लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। कार्यालयले प्रतिस्पर्धात्मक खरिद विधिवाट निर्माण गर्नुपर्ने, आफै निर्माण गर्नुपर्ने आफ्नै भवन निर्माण तथा मर्मतको काम उपभोक्ता समिति मार्फत गराइ देहायअनुसार खर्च गरेको पाइयो। उपभोक्ता समिति मार्फत् कार्य गराउँदा लाभ प्राप्त गर्ने र दिगोपना आउने योजनाको कार्य गर्न दिनुपर्नेमा हस्तान्तरण गर्न नमिल्ने र प्रतिस्पर्धाको लागी बोलपत्र आव्हान गरी गर्नुपर्ने कार्यहरु समेत उपभोक्ता समितिमार्फत गराएको पाइयो। नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको प्रतिकूल हुने गरी लाभग्राही समुदायमार्फत भवन निर्माण कार्य गराउनु नियमसम्मत देखिएन । यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।

मिति	गो भौ नं	विवरण	भुक्तानी रकम
०५/२४/२०८०	१७	वडा कार्यालयको हाताभित्र सभाहल निर्माण	१०३०००
०३/०६/२०८१	४८८	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र भवन निर्माण उपभोक्ता समिति लाइ भुक्तानी	२८७०००
४६६।२।२०		अधुरो वडा भवन निर्माण उपभोक्ता समिति	५०००००
१०/२२/२०८०	१२२	बकुलहर प्रहरी चौकी ट्रष्ट निर्माण उपभोक्ता समिति लाइ भुक्तानी	६७९०००
०३/०६/२०८१	४८८	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र भवन निर्माण उपभोक्ता समिति लाइ भुक्तानी	२८७०००
०३/१३/२०८१	५१४	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र ट्रस निर्माण उपभोक्ता समिति लाइ भुक्तानी	१८९०००
०३/२४/२०८१	६६८	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र मोज्याक तथा निर्माण उपभोक्ता समिति	४५३३५७
१२२।१०।२२	१२२	वकुलहर प्रहरी चौकी ट्रस निर्माण	७०००००
२०८१।१।६	३१८	वडा कार्यालय १० विविध निर्माण	९५७०००

६५ **अध्ययन प्रतिवेदन तथा डीपीआर खर्च**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को नियम ८.९ मा प्रतिस्पर्धात्मक प्रस्ताव माग गरि परामर्श सेवा खरिद गर्नुपर्ने, यस्तो खरिदमा आवश्यक्ताको पहिचान समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा विभागीय जनशक्तिले संभव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा खर्च लेखेको पाईयो । बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वयन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना, डीपीआर लगायतको अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस स्थानीय तहले यो बर्ष स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार निम्नानुसार परामर्श शुल्क भुक्तानी गरेकोमा सो अध्ययनबाट निर्धारण भएको आयोजनाको लागत रकम समेत सिफारिस गरेको छ । स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहाय बमोजिमको कार्य परामर्शदाताबाट गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरेको छ ।

कार्य विवरण	परामर्शदाता	स्वीकृत रकम	खर्च रकम	अध्ययनबाट निर्धारण भएको आयोजनाको लागत
हरीयाली पार्क निर्माण डिपिआर	एपि इन्जिनियरिङ्ग	१२०००००	११५४०००	१८,००,००,००० (अन्तिम सम्म कार्यान्वयन हुने करिव ५५ करोड)

यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा कुनै आधार नलिई स्वीकृत बजेट बमोजिमकै रकम खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन । सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा २९ (क) मा परामर्श सेवा खरिद गर्दा सम्वन्धित सार्वजनिक निकायमा उपलव्ध जनशक्तिवाट कुनै काम हुन नसक्ने भएमा परामर्श सेवा खरिद गर्न सकिने व्यवस्था रहेको र यस्ता प्राविधिक प्रतिवेदन तथा डिपिआर पालिकाकै जनशक्तिवाट गराउनेतर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ । यसरी खरिद गर्दा सो को आवश्यकता, खरिदमा मितव्ययिता, विभागीय जनशक्तिको परिचालन जस्ता पक्षमा विश्लेषण गरेको छैन। यस्ता प्रतिवेदन खरिद गर्दा ती आयोजना एव

कार्यक्रमको लागि बजेट व्यवस्था गरेर कार्यान्वयनमा जाने विषयमा समेत कार्यक्रमले ध्यान पुर्‍याएको छैन । विगतका प्रतिवेदनको अभिलेखांकन गरी ध्यान दिनुपर्ने देखिएको छ ।

६६ **म्याद ननाघेको पेस्की**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४७ (४) मा पेश्की लिने व्यक्ति वा संस्थाले काम सम्पन्न भएको पन्ध्र दिनभित्र आफूले सम्पन्न गरेको कामको सम्बन्धमा खर्च प्रमाणित गर्ने आवश्यक बिल, भरपाई र कागजातसहितको प्रतिवेदन सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गर्नु पर्ने व्यवस्थ । सोही नियमावलीको नियम ५१ मा सरकारी रकम पेश्की लिने सरकारी कर्मचारी वा अन्य जुनसुकै व्यक्तिले यस नियमावलीमा तोकिएको म्यादभित्र पेश्की फर्स्योटको लागि आवश्यक कागजात पेश नगरेमा त्यस्तो पेश्की रकममा म्याद नाघेको मितिले वार्षिक दश प्रतिशतको दरले ब्याज समेत लगाई असुल गरिने उल्लेख छ । तोकिएको अवधिभित्र बाँकि पेस्की असुल फर्स्योट हुनुपर्दछ ।

प्रयोजन	**पेश्की लिने व्यक्ति/पदाधिकारीको नाम**	**रकम**
भ्रमण खर्च (गत आ.व. मा समेत पेश्कि बाँकि रहेको)	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत शिशिर पौडेल	२५०००
प्रदेश सरकार तर्फको योजनाको लागि म्याचिङ फण्ड (वाटर किन्डम पार्क)	न्यु टेक्निकल । सिनर्जी जे. भी.	८४०००००
	जम्मा	**८४,२५,०००**

६७ **प्रोभिजनल सम** (६६३-२०८१-३-२४):

सार्बजनिक खरिद नियमावली, २०६४ अनुसार निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा निर्माण कार्यसँग सम्बन्धित आइटमहरुमात्र समावेश गर्नुपर्ने र मिति २०७६।९।२ पछि ठेक्का सम्झौता गर्दा निर्माण कार्यसँग असम्बन्धित खर्चहरु ठेक्कामा समावेश नगर्ने सम्बन्धमा सार्बजनिक लेखा समितिले निर्णय गरेको छ । कामसँग सम्वन्धित खर्चहरु पूँजिगतमा बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत गराई खर्च गर्नु पर्नेमा पालिकाले हरियालि पार्क निर्माणको लागी डाईनामिक कन्स्ट्रक्सनसँग मिति २०८०।१०।२९ मा मिति २०८२।१।२८ सम्म सम्पन्न गर्ने गरी भएको सम्झौतामा unforeseen item जनाई प्रोभिजनल सममा रु.२० लाख व्यवस्था गरी हालसम्म (चौथो विल) रु.३,७६,३६५ खर्च लेखेको छ । लागत अनुमान तयारी र खरिद सम्झौता गर्दाका बखत नै वि ओ क्यू मा नराख्ने गरी सम्झौता गर्नुपर्नेमा यसरी कामसँग सम्वन्धित खर्चहरु पूँजिगत बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत गराई खर्च गर्नु पर्नेमा प्रोभिजनल सम आईटम सम्झौतामा राखेको नियमसम्मत देखिएन । ठेक्कामा स्पष्ट खुल्ने विवरण तथा आईटमहरुमात्र समावेश गरी ठेक्का सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

६८ **पुर्वनिर्धारित क्षतिपुर्ति**

६८.१ (ठेक्का नं ७।०८०।८१) सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२५ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाईका कारण तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा सम्झौता रकमको ०.०५ प्रतिशत क्षतिपुर्ति दिनुपर्ने उल्लेख छ । त्यस्तै सोहि नियमावलीको नियम १२० मा म्यादभित्र सम्पन्न हुन नसकेमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधिको कम्तिमा २१ दिन अगावै कार्यालयमा निवेदन पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । वडा नं ४ ५ र १४ को सडक कालोपत्रेको लागी मिति २०८०।९।३ न्युन कवोल गर्ने मनकामना कन्ट्याक्टर्स सँग रु.१३४५८३५७ मा मिति २०८१।३।२० सम्म कार्यसम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता भएकोमा निज निर्माण व्यवसायीले तोकिएको अवधिभित्र सम्झौताबमोजिमको काम सम्पन्न नगरी हालसम्म करिव ८० प्रतिशत मात्र काम भएको पाईयो । नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसार सुरु सम्झौताको दैनिक (लेखापरीक्षण अवधिसम्म १५० दिन) शुन्य दशमलव शुन्य पाँच प्रतिशतको दरले बढीमा १० प्रतिशतसम्म पुर्वनिर्धारित क्षतिपुर्ति असुल गरी खरिद ऐन नियमावली र सम्झौता बमोजिम कार्यसम्पन्न गराई फरफारक हुनुपर्दछ।

६८.२ सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२५ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाईका कारण तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा सम्झौता रकमको ०.०५ प्रतिशत क्षतिपुर्ति दिनुपर्ने उल्लेख छ । त्यस्तै सोहि नियमावलीको नियम १२० मा म्यादभित्र सम्पन्न

हुन नसकेमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधिको कम्तिमा २१ दिन अगावै कार्यालयमा निवेदन पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले वडा कार्यालय भवन वडा नं १ निर्माणको लागी महाकाली देवि कन्स्ट्रक्सन कम्पनीसँग मिति २०८०।१०।२६ मा रु.६६०६८०१ को लागतमा मिति २०८१।३।२० सम्म सम्पन्न गर्नुपर्ने उल्लेख छ । मिति २०८१।३।१० को १५ औ नगरसभाको निर्णयले नगरस्तरिय सञ्चालित सालवसाली योजना तथा कार्यक्रमको हकमा चालु आ व को असार मसान्तपछी नगरपालिकामा फ्रिज गरिने उल्लेख भए अनुसार म्याद थप गर्न नहुने अवस्थामा समेत (कार्यपालिकाको मिति २०८१।४।१६ मा मिति २०८१।६।३० सम्म म्याद थप गर्ने निर्णय भएको) पुर्वाधार शाखाको टिप्पणी बमोजिम प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत स्तरको निर्णयवाट मिति २०८१।६।३० सम्म म्याद थप भएको पाईयो । सो निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयारी, ठेक्का डकुमेन्ट लगायतमा बहुवर्षे योजना जनाई २०८१।६।३० सम्मको अवधि रहेता पनी २०८१।३।२० सम्म मात्र सुरु ठेक्का सम्झौता गरेको छ । पालिकाले सालवसाली वा वहुवर्षे योजना यकिन गरी सम्झौता, म्याद थप तथा सम्झौता अवधि यकिन हुनुपर्दछ ।

६९ **परामर्श सेवा**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) बमोजिम जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च गर्न वा भुक्तानि दिन आवश्यक विल भर्पाइ प्रमाण कागजातसंलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानि दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्दछ। पालिकाले सेवा र परामर्श शिर्षक अन्तर्गत पालिकाको ओ एण्ड एम सर्भे प्रतिवेदन तयार गरे वापत एकाउन्टाव्लिटि ईनिसिएटिभ प्रा लि लाई गो भौ नं ७४ र १७७८ वाट जम्मा रु.४९७२०० खर्च लेखि कर कट्टि गरी रु.४७३६४४ भुक्तानी गरेको छ । उक्त प्रतिवेदन पालिका सभाले पास गरेतापनि प्रदेश किताबखानामा पठाएको जनाएको छ । पालिकाले आफ्नो आवश्यकता, बजेट, आन्तरिक श्रोत समेत विचार गरी कर्मचारी दरवन्दि ओ एण्ड एम तयारी आफै गर्नुपर्नेमा यस्ता कार्यक्रमहरु कन्सल्टेन्ट मार्फत गराउदा पालिकालाई थप व्ययभार परेको देखिन्छ ।

७० **सामाजिक सुरक्षा**

यस अनुसार २०७८ को जनगणना अनुसार ८२७७१ जनसंख्या रहेकोमा आर्थिक वर्ष२०८०/२०८१मा ७९२५जनालाई सुरक्षा वितरण गरेको छ । जनसंख्याको सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राही अनुपात ९.५७ प्रतिशत रहेका छन् । सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि,२०७५ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नविकरण लगतकट्टा तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रुपमा नविकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने प्रत्येक वर्ष लगत अध्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने बैक मार्फत वितरण गर्नुपर्ने नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने केन्द्रिकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टि गरि अध्याबधिक गर्ने जस्ता जिमेवारी समाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्वन्धित स्थानिय निकायको हुने व्यवस्था गरेको छ ।

बजेट	सामाजिक सुरक्षानिकाशा	सामाजिकसुरक्षा खर्च	मौज्दात	फिर्ता
३१७५१९१२	३१७५४५३७३	३१७५४५३७३	२०६५३९	९५१३४३

उल्लेखित बजेट अनुसारको संख्यागत निकासा तथा खर्च विवरण निम्नानुसार देखिन्छ । मौज्दात र फिर्ता रकम फरक परेकोले यस सम्बन्धमा खर्च अभिलेखमा सुधार हुनु पर्दछ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ७० सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

७१ **अनुगमन भत्ता**

स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धि ऐन २०७५ को दफा ३ मा अनुसूची १ बमोजिमको सुविधा पाउने उल्लेख छ । त्यस्तै दफा १२ मा पदाधिकारीलाई कुनै सुविधा निर्धारण गर्नुपर्दा ऐनले तोकेका सुविधालाई अधिकत्तम मानि सम्बन्धित सभाले अधिकार क्षेत्र भित्रको आर्थिक स्रोत तथा अधिकार क्षेत्रका आधारमा निर्धारण गर्न सक्ने उल्लेख छ। अर्थ मन्त्रालयको कार्य संचालन निर्देशिका २०७७ को परिच्छेद ७.१.५ को बुंदा नं. ७ मा सार्वजनिक निकायबाट सञ्चालित तालिम, गोष्ठी तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा

अनुगमन भ्रमण टोली खटाउनु परेमा कामसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धीत कर्मचारी मात्र खटाउनु पर्ने र त्यसरी कर्मचारी खँटाउदा बढिमा तीन जनाको टोली खटाउनु पर्ने उल्लेख छ । तर यसरी खटाईएको टोलीलाई अनुगमन भत्ता दिने उल्लेख छैन । अनुगमनको लागी ३ जनाको टोलि वनाई खटाउनुपर्नेमा बढी संख्यामा अनुगमन भत्ता भुक्तानी गरेको पाईयो । नियममा भएको व्यवस्था अनुसार यस प्रकारको अनुगमनका लागी ३ जना भन्दा बढी संख्यालाई भत्ता भुक्तानी गर्न मिल्ने आधार नदेखिएकोले अनुगमन भत्ता खर्च नियमसम्मत देखिएन । खर्च प्रकृयामा सुधार हुनुपर्दछ ।

बजेट शिर्षक	अनुगमनकर्ताको संख्या	अनुगमन संख्या	रकम कैफियत	कैफियत
नगरपालिका शिक्षा	२३	२१६	१८३६००	भौ.नंरमिति,५।०८०।६।३०,२८।०८१।०१।०९,३५।२०८१।०२।२५ बाट विद्यालय अनुगमन,IMES फोकल शिक्षक तालिम कार्र्यक्रम, विज्ञान शिक्षकलाई तालिम लगायतका कार्यक्रम
नगर स्वास्थ्य	१४	३६७	१६६५८०	भौ.नं.रमिति,९।०८०।०९।०४,११।०८०।०९।०५,१२।०८०।०५।०५,२५।०८०।११।२०, औषधि रुजु ,संस्था दर्ता नविकरण मुल्याकन अनुगमन तथा स्वास्थय सेवा सुधार सदृढीकरण लगायतका विभिन्न कार्यक्राम अनुगमन
नगरपालिका कृषी/पशुपन्छी	२१	२०९	२०९०००	भौ.नं.र मिति, ५६।०८०।०३।२४ , मार्फत पालिकाआर्थिक विकास समिति, गोठ तथा वाख्रा अनुगमन लगायत विभिन्न कार्यक्रम अनुगमन

७२ **अनुगमन यातायात भत्ता**

अनुगमन यातायात भत्ताः स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धि ऐन २०७५ को दफा ३ मा अनुसूची १ बमोजिमको सुविधा पाउने उल्लेख छ । त्यस्तै दफा १२ मा पदाधिकारीलाई कुनै सुविधा निर्धारण गर्नुपर्दा ऐनले तोकेका सुविधालाई अधिकत्तम मानि सम्बन्धित सभाले अधिकार क्षेत्र भित्रको आर्थिक स्रोत तथा अधिकार क्षेत्रका आधारमा निर्धारण गर्नसक्नेउल्लेखछ । अर्थ मन्त्रालयको कार्य संचालन निर्देशिका २०७७ को परिच्छेद ७.१.५ को वुंदा नं. ७ मा सार्वजनिक निकायबाट सञ्चालित तालिम, गोष्ठी तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा अनुगमन भ्रमण टोली खटाउनु परेमा कामसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धीत कर्मचारी मात्र खटाउनु पर्ने र त्यसरी कर्मचारी खँटाउदा बढिमा तीन जनाको टोली खटाउनु पर्ने उल्लेख छ ।तर यसरी खटाईएको टोलीलाई अनुगमन भत्ता दिने उल्लेख छैन । पालिकाले भौ.नं.र मिति ९।०८०।०९।४, २८।०८०।१२।०७, ४२।०८१।०३।१०, ४८।०८१।०३।१३ आ.व. ०८०।८१ नगर स्वास्थ्य केन्द्रमा औषधि रुजुबापत , विभिन्न गाउँघर क्लिन अनुगमन ,सुत्केरी आमा र नवजात शिशुको जाँच अनुगमन तथा स्वास्थ्य शिविर अनुगमन बापत यातायात भत्ता ५००,७००,४००,१००० फरक फरक दरमा ४५ जनालाई कर कट्टि गरी रु.१६६५८० भुक्तानी भएको छ । पालिकाले अनुगमनको लागी ३ जनाको टोलि वनाई खटाउनुपर्नेमा बढी संख्यामा अनुगमन भत्ता भुक्तानी गरेको पाईयो । नियममा भएको व्यवस्था अनुसार यस प्रकारको अनुगमनका लागी ३ जना भन्दा बढी संख्यालाई भत्ता भुक्तानी गर्न मिल्ने आधार नदेखिएकोले अनुगमन भत्ता खर्च नियमसम्मत देखिएन । खर्च प्रकृयामा सुधार हुनुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : रत्ननगर नगरपालिका, चितवन , रत्ननगर नगरपालिका , चितवन

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	छविलाल सुवेदी	२०७९-४-१	२०८०-९-१५
कार्यालय प्रमुख	सुकदेव लम्साल	२०८०-९-१६	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	कृष्ण प्रसाद सुवेदी	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
२,०१५,८२६	१,६२८,९१३	२,१०६,६४६	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	५,७५१,३८५
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	८९४,७३६
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	४,८५६,६४९

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		६१५८५७४६२	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	५३६३९०१५९	चालु खर्च	७०९२४६८३५
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	८१७५४४१८	पूँजीगत खर्च	५१४७८१२५५
राजश्व बाँडफाँट	२७२९२२३८५	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	३३२३३२०९२
आन्तरिक आय	१३८५५०६३०		
अन्य आय	३५६३३४९२४		
कुल आय	१३८५९५२५१६	कुल खर्च	१५५६३६०१८२
बाँकी मौज्दात		४४५४४९७९६	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा ७० सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

	प्रथम त्रैमासिक				दोस्रो त्रैमासिक				तेस्रो त्रैमासिक				चौथो त्रैमासिक				फिर्ता रकम
	निकाशा		वितरण		निकाशा		वितरण		निकाशा		वितरण		निकाशा		वितरण		
	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	संख्या	खर्च	
६	३०४	३११९०३३	३०४	३११९०३३	३०४	३११६८४८	३०४	३११६८४८	३०७	३१३७२०२	३०७	३१३७२०२	३२२	३२४५७०९	३२२	३२४५७०९	0
१६	५३१	५२९९४८२	५३१	५२९९४८२	५३१	५३०४३०	५३१	५३०४३४०	५३५	५३२०९०७	५३५	५३२०९०७	५४२	५४४२७१७	५४२	५४४२७१७	३९१३०
१५	६१८	६४३६६३६	६१८	६४३६६३६	६२७	६५४६१९२७	६२७	६५४६१९२७	६४१	६६५४९२०	६४१	६६४९२०	६४८	६७०८४१५	६४८	६७०८४१५	६१५८४

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका थप सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितता बेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्ने तथा सो को विवरण सार्वजनिकरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको, बचत-क्रण कारोवारको अवस्था सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फस्र्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।
- कर्मचारीको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषमा रकम खर्च गर्दा नियमानुसार गर्नुपर्ने योगदान सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन र व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा पदपूर्ति गर्ने र सेवा करारबाट लिइने कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक निर्माण कार्यको सामाजिक परीक्षण गर्नुपर्दछ।
- पालिकाले सबै आर्थिक कारोबार सूत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गरी स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ ।
- अनुगमन कार्यलाई कार्यक्रम कार्यान्वियनसँग सम्वन्धित शाखामा केन्द्रित गरेर औचित्य विश्लेषण गरेर मात्र अनुगमनको दायित्व भुक्तानी हुनुपर्दछ ।
- पालिकामा निर्माणाधीन प्रशासकिय भवन, वडा कार्यालय लगायतका संरचना समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।